

20. seminar Arhivi, Knjižnice, Muzeji

Mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture

Knjiga sažetaka

Poreč, 23. – 26. studenoga 2016.

20. seminar Arhivi, Knjižnice, Muzeji

Mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture

Knjiga sažetaka

Poreč, 23. – 26. studenoga 2016.

20. seminar **Arhivi, Knjižnice, Muzeji**

mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture
Poreč, 23. – 26. studenoga 2016.

Glavni organizator

Organizatori

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Hrvatsko arhivističko društvo

Suorganizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera, Osijek, Odsjek za informacijske znanosti
Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti
Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Održavanje 20. AKM seminara omogućili su:

Ministarstvo
znanosti,
obrazovanja
i sporta

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

Organizacijski odbor:

Milvana Arko-Pijevac, Hrvatsko muzejsko društvo, predsjednica
doc.dr.sc. Boris Badurina, Hrvatsko knjižničarsko društvo
Borut Kružić, Hrvatsko muzejsko društvo
Slađana Latinović, Hrvatsko muzejsko društvo

Programski odbor:

mr.sc. Dubravka Osrečki Jakelić, Hrvatsko muzejsko društvo; predsjednica
dr.sc. Martina Šašić Kljajo, Hrvatsko muzejsko društvo
Marijana Mišetić, Hrvatsko knjižničarsko društvo
Vesna Hodak, Hrvatsko knjižničarsko društvo
dr. sc. Melina Lučić, Hrvatsko arhivističko društvo
prof. dr. sc. Hrvoje Stančić, Hrvatsko arhivističko društvo

dr.sc. Tinka Katić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
dr.sc. Tatjana Šarić, Hrvatski državni arhiv
prof.dr.sc. Jelena Lakuš, Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku
prof.dr.sc. Mirna Willer, Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru
doc. dr. sc. Goran Zlodi, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Radovan Vrana, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Mirna Šimat, Muzejski dokumentacijski centar

Sadržaj

Program	8
PREDAVANJA	13
Nives Tomašević.....	14
Važnost kreativne industrije za razvoj i kulturu društva	
Teodora Shek Brnardić i Josip Mihaljević	15
Kulturna opozicija razumijevanje kulturne baštine neslaganja u bivšim socijalističkim državama (COURAGE) predstavljanje projekta iz programa <i>Obzor 2020</i>	
Vlatka Lemić	16
Kako arhivi mogu biti kreativni iskustva i mogućnosti na primjeru konzorcija ICARUS	
Predrag Perožić	17
Opći konceptualni model za baštinsku zajednicu je li moguć i je li potreban?	
Anne J. Gilliland.....	18
Reconsidering the Rediscovery and Reconceptualization of Provenance	
Kristina Polak Bobić, Dina Mašina.....	19
Dodjeljivanje DOI oznaka u repozitoriju DiZbi.HAZU na platformi <i>Indigo</i>	
Radovan Vrana	20
Ponovna upotreba i citiranje podataka znanstvenih istraživanja u otvorenoj znanosti	
Hrvoje Stančić i Arian Rajh, Kristijan Crnković.....	21
Mapirani metapodatci arhivskih, knjižničarskih i muzeoloških normi i referentne interdisciplinarne platforme	
Boris Bosančić	22
Prema 'povezanom znanju' , primjena ontologija u okruženju povezanih podataka	
Boris Suljagić.....	23
Dostupnost arhivskog gradiva tijela javne vlasti u Hrvatskom državnom arhivu, najnovije promjene	
Nada Bulić, Ivana Posedi.....	24
Problematika korištenja arhivskog gradiva u muzejima na primjeru Muzeja grada Koprivnice	
Ana Vukadin	25
Pravilnik za opis i pristup gradivu u arhivima, knjižnicama i muzejima načela i struktura	
Sašo Zagoranski	26
Upoznajte GALIS – cjelovit dokumentacijski sustav za muzeje, galerije, knjižnice i archive	

Vlado Vlašić.....	26
Zaštita građe – preventivna zaštitna ambalaža	
Milvana Arko-Pijevac.....	27
Upravljanje prirodoslovnim zbirkama, projekt SYNTHESYS	
Erich Renhart, Marijana Tomić.....	28
Project Digitization, bibliographic description and research of texts written in Glagolitic, Croatian Cyrillic and Latin scripts until the end of 19th century in Zadar and Šibenik area	
Marina Marinković, Hrvojka Božić	29
Govori karlovačkog područja, jedinstveni primjer hrvatske jezične baštine	
Gordana Dukić	30
Netradicionalni marketing, e-marketing i gerila marketing	
Ksenija Tokić	31
Knjižnice – neiskorišteni turistički resurs	
Zvezdana Antoš.....	32
Projekt <i>Creapolis – muzeji i kreativni europski gradovi</i>	
Aleksandra Pikić.....	33
Uloga spremišta u životu visokoškolske knjižnice rekapitulacija sedmogodišnjeg rada zatvorenog spremišta Knjižnice FFZG-a	
Snježana Radovanlija Mileusnić i Mirna Šimat	34
Registar književne baštine u muzejima	
Tatjana Šarić.....	35
Novi portal Hrvatskoga državnog arhiva, 'Prvi svjetski rat 1914. – 1918. - pogled iz arhiva' (http://prvisvjetskirat.arhiv.hr/)	
RADIONICE.....	37
KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA	38
Damir Doračić	38
Reverzibilnost u teoriji i praksi	
Đeni Gobić-Bravar i Andrea Sardoz	38
Nemogućnost reverzibilnosti	
Monika Petrović	38
Reverzibilnost / ireverzibilnost u konzervatorsko-restauratorskoj obradi arheološkog stakla	
Melita Krnoul	39
Reverzibilnost restauratorskih postupaka na predmetima od tekstila	

Stevo Leskarac.....	40
Retuširanje umjetnina na papiru iskustva i promišljanja	
Zoran Kirchhoffer.....	40
rzibilnost pri obnovi tehničkih predmeta – teorija i praksa	
RADIONICA IZLOŽBE U AKM USTANOVAMA.....	41
Jelena Balog Vojak.....	41
Između tradicionalnog i suvremenog: iz izložbene djelatnosti Hrvatskog povijesnog muzeja	
Dragan Bukovec i Biserka Radanović-Gužvica.....	42
Sitnim „koracima“ do novog stalnog postava	
Ivona Fabris, Jelena Čolak, Marijana Jukić.....	43
Izložbe kao dio kulturnih manifestacija u Hrvatskom državnom arhivu	
Markita Franulić.....	44
Dijalog umjetnosti i znanosti u izložbenom programu Tehničkog muzeja <i>Nikola Tesla</i>	
Andrea Horić, Petra Petrović.....	45
Je li knjiga kao izložbeni objekt zanimljiva? Primjer izložbene prakse u jednoj akademskoj knjižnici	
Nikolina Hrust.....	46
Serija izložbi <i>Otkup umjetnina 1973. – 1980.</i> u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu	
Mirjana Jurić.....	47
Izložbe i radionice izvan hrvatskoga državnog arhiva, iskustva i nove mogućnosti	
Anamarija Starčević Štambuk, Milka Tica.....	47
Izložbe u knjižnici na primjeru izložbene djelatnosti Knjižnice Medveščak – KGZ, Zagreb u AKM zajednici od 1980. do danas	
KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA REVERZIBILNOST U TEORIJI I PRAKSI.....	48
RADIONICA SEMANTIČKI WEB PRIMJENA ONTOLOGIJA ZA IZRADU POVEZANIH PODATAKA.....	49
Mirna Willer.....	49
IFLA-ine Smjernice za upotrebu ISBD-a kao povezanih podataka	
Predrag Perožić.....	50
Ontologija autoriziranih podataka – OAP	
Boris Bosančić.....	51
Kreiranje, povezivanje i objava povezanih setova podataka	

POSTER IZLAGANJA	53
Hanja Anić.....	54
<i>Monumeta & animalia:</i> izložba koja je prošetala kroz Arheološki muzej u Splitu	
Jelena Babić, Martina Šašić Kljajo, Iva Mihoci	54
Od prirodoslovnih istraživanja do temelja djelatnosti muzeja	
Ivana Zrinščak, Iva Mihoci, Vlatka Mičetić Stanković	56
Zbirka kao ostavština kustosa...	
Iva Mihoci, Dragan Bukovec, Tatjana Vlahović, Goran Rako, Vanja Ilić	57
Idejno rješenje rekonstrukcije i stalnog postava Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja	
Kristina Kalanj	58
Avangarda znanosti Nikole Tesle u sinergiji knjižnice i muzeja	
Tihomir Tutek	59
Planovi luka istočnog Jadrana iz sredine 20. stoljeća	
IZLAGAČI	61

20. seminar Arhivi, Knjižnice, Muzeji

mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture
Poreč, 23. – 26. studenoga 2016.

Program

Srijeda, 23. 11. 2016.

8.30 – 9.00 Registracija sudionika

9.00 – 10.30 Moderator: Vlasta Krklec

Nives Tomašević, Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru. **Važnost kreativne industrije za razvoj i kulturu društva**

Teodora Shek Brnardić i Josip Mihaljević, Hrvatski institut za povijest, Zagreb. **Kulturna opozicija: razumijevanje kulturne baštine neslaganja u bivšim socijalističkim državama (COURAGE): predstavljanje projekta iz programa Obzor 2020**

Vlatka Lemić, Hrvatski državni arhiv, Zagreb. **Kako arhivi mogu biti kreativni: iskustva i mogućnosti na primjeru konzorcija ICARUS**

10.30 – 11.00 Pauza

11.00 – 12.30 Moderator: Mirna Willer

Predrag Perožić, OŠ Fran Krsto Frankopan, Krk. **Opći konceptualni model za baštinsku zajednicu: je li moguć i je li potreban?**

Anne Gilliland, UCLA, SAD. **The new ICA data model: may the provenance concept meet the kinds of description and access needs and demands being made of archives in the twenty-first century?**

Kristina Polak Bobić i Dina Mašina. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb. **Dodjeljivanje DOI oznaka u repozitoriju DiZbi.HAZU na platformi Indigo**

12.30 – 14.00 Pauza za ručak

14.00 – 14.30 Predstavljanje postera – Moderator: Boris Badurina

14.30 – 17.30 Radionice i Otvoreni sastanak SO za NKP

Pauza: 15.30 – 16.00

1. Konzervatorsko-restauratorska radionica (voditelj Damir Doračić)

OTVORENI SASTANAK Stalnog odbora za nacionalni kataložni pravilnik (predsjednica SO Mirna Willer).

Tema I: Struktura i sadržaj online izdanja Pravilnika (urednica Pravilnika Ana Vukadin);
Tema II: Konceptualni model arhivističke zajednice: ICA EGAD. Records in Contexts: A
Conceptual Model for Archival Description, Consultation Draft vo.1, September 2016, <http://ica-egad.org/ric/conceptual-model/RiC-CM-o.1.pdf> (savjetnica SO za arhivistički opis prof. dr. sc. Anne Gilliland)

Četvrtak, 24. 11. 2016.

9.00 – 10.30 Moderator: Predrag Perožić

Radovan Vrana, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu. **Ponovna upotreba i citiranje podataka znanstvenih istraživanja u otvorenoj znanosti**

Hrvoje Stančić i **Arian Rajh**, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu i **Kristijan Crnković**, ArhivPRO, Koprivnica. **Mapirani metapodatci arhivskih, knjižničarskih i muzeoloških normi i referentne interdisciplinarnе platforme**

Boris Bosančić, Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet J.J. Strossmayera u Osijeku. **Prema 'povezanom znanju': primjena ontologija u okruženju povezanih podataka**

10.30 – 11.00 Pauza

11.00 – 12.30 Moderator: Hrvoje Stančić

Boris Suljagić, Hrvatski državni arhiv, Zagreb. **Dostupnost arhivskog gradiva tijela javne vlasti u Hrvatskom državnom arhivu: najnovije promjene**

Nada Bulić, Odjel za klasičnu filologiju, Sveučilište u Zadru i **Ivana Posedi**, Državni arhiv u Varaždinu. **Problematika korištenja arhivskog gradiva u muzejima: na primjeru Muzeja grada Koprivnice**

Ana Vukadin, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb. **Pravilnik za opis i pristup gradivu u arhivima, knjižnicama i muzejima: načela i struktura**

12.30 – 14.00 Pauza za ručak

14.00 – 14.45 Moderator: Milvana Arko-Pijevac

Sašo Zagoranski, Semantika d.o.o., Maribor, Slovenija. **Upoznajte GALIS – cjelovit dokumentacijski sustav za muzeje, galerije, knjižnice i arhive**

Vlado Vlašić, Kartonaža Vlašić, Prudnice. **Zaštita građe – preventivna zaštitna ambalaža**

14.45 – 17.30 Radionice

Pauza: 15.30 – 16.00

2. Radionica *Izložbe u AKM ustanovama* (voditeljica Dubravka Osrečki-Jakelić)
3. Radionica *Semantički web* (voditelji Mirna Willer, Predrag Perožić i Boris Bosančić)

18.00 – Predstavljanje knjiga – Moderator: Tatjana Šarić

Zbornik radova AKM19. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. – predstavljaju Vesna Hodak i Dunja Holcer

Lemić, Vlatka. Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2016. – predstavljaju Nives Tomašević i Vlatka Lemić

Iseljeništvo: vodič kroz fondove i zbirke Hrvatskog državnog arhiva; urednice Vlatka Lemić i Rajka Bućin. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2015. – predstavlja Rajka Bućin

Petak, 25. 11. 2016.

9.00 – 10.30 Moderator: Dubravka Osrečki Jakelić

Milvana Arko-Pijevac, Prirodoslovni muzej, Rijeka. **Upravljanje prirodoslovnim zbirkama: projekt SYNTHESYS**

Marijana Tomić, Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru i **Erich Renhart,** Vestigia, Sveučilište u Grazu, Austrija. **Project Digitization, bibliographic description and research of texts written in Glagolitic, Croatian Cyrillic and Latin scripts until the end of 19th century in Zadar and Šibenik area**

Marina Marinković, Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Zagreb i mr. sc. **Hrvojk Božić,** Gradski muzej Karlovac. **Govori karlovačkog područja: jedinstveni primjer hrvatske jezične baštine**

10.30 – 11.00 pauza

11.00 – 12.30 Moderator: Dunja Holcer

Gordana Dukić, Odsjek za informacijske znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayer u Osijeku. **Netradicionalni marketing: e-marketing i gerila marketing**

Ksenija Tokić, Institut za turizam, Zagreb. **Knjižnice – neiskorišteni turistički resurs**

Zvezdana Antoš, Etnografski muzej u Zagrebu. **Projekt Creapolis - muzeji i kreativni europski gradovi**

12.30 – 14.00 Pauza za ručak

14.00 – 15.30 Moderator: Dražen Kušen

Aleksandra Pikić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica. **Uloga spremišta u životu visokoškolske knjižnice: rekapitulacija sedmogodišnjeg rada zatvorenog spremišta Knjižnice FFZG-a**

Snježana Radovanlija Mileusnić i Mirna Šimat, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb. **Registar književne baštine u muzejima**

Tatjana Šarić, Hrvatski državni arhiv, Zagreb. Novi portal Hrvatskoga državnog arhiva: 'Prvi svjetski rat 1914.-1918. - pogled iz arhiva'

15.30 – 16.00 Pauza

16.00 – 17.00

Izveštaji s radionica, odabir teme za AKM 21, predstavljanje stručnog izleta

Subota, 25. 11. 2016.

9.00 – **Studijski izlet u Trst**

RADIONICE

1. Konzervatorsko-restauratorska radionica **Reverzibilnost u teoriji i praksi** (voditelj: Damir Doračić)

Damir Doračić, Arheološki muzej u Zagrebu. **Uvod**

Đeni Gobić Bravar i **Andrea Sardož**, Arheološki muzej Istre, Pula. **Nemogućnost reverzibilnosti**

Monika Petrović, Arheološki muzej Istre, Pula. **Reverzibilnost/ireverzibilnost u konzervatorsko-restauratorskoj obradi arheološkog stakla**

Melita Krnoul, Gradski muzej Varaždin. **Reverzibilnost restauratorskih postupaka na predmetima od tekstila**

Stevo Leskarac, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. **Retuširanje umjetnina na papiru: iskustva i promišljanja**

Zoran Kirchhoffer, Tehnički muzej *Nikola Tesla*, Zagreb. **Reverzibilnost pri obnovi tehničkih predmeta: teorija i praksa**

2. Radionica **Izložbe u AKM ustanovama** (voditeljica: Dubravka Osrečki Jakelić)

Jelena Balog Vojak i **Zdenka Šinkić**, Hrvatski povijesni muzej, Zagreb. **Između tradicionalnog i suvremenog: iz izložbene djelatnosti Hrvatskog povijesnog muzeja**

Dragan Bukovec i **Biserka Radanović-Gužvica**, Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb. **Sitnim „koracima“ do novog stalnog postava**

Ivona Fabris, **Jelena Čolak**, **Marijana Jukić**. Hrvatski državni arhiv, Zagreb. **Izložbe kao dio kulturnih manifestacija u Hrvatskom državnom arhivu**

Markita Franulić, Tehnički muzej *Nikola Tesla*, Zagreb. **Dijalog umjetnosti i znanosti u izložbenom programu Tehničkog muzeja Nikola Tesla**

Andrea Horić i Petra Petrović, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica. **Je li knjiga kao izložbeni objekt zanimljiva? Primjer izložbene prakse u jednoj akademskoj knjižnici**

Nikolina Hrust, Umjetnički paviljon u Zagrebu. **Serijske izložbe *Otkup umjetnina 1973. – 1980.* u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu**

Mirjana Jurić, Hrvatski državni arhiv, Zagreb. **Izložbe i radionice izvan hrvatskoga državnog arhiva: iskustva i nove mogućnosti**

Anamarija Starčević Štambuk, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb i **Milka Tica**, Knjižnica Medveščak – KGZ, Zagreb. **Izložbe u knjižnici na primjeru izložbene djelatnosti Knjižnice Medveščak KGZ – Zagreb u AKM zajednici od 1980. do danas**

3. Radionica **Semantički web: primjena ontologija za izradu povezanih podataka** (voditelji: Predrag Perožić i Boris Bosančić)

Mirna Willer, Odjel za informacijske znanosti, sveučilište u Zadru. **IFLA-ine Smjernice za upotrebu ISBD-a kao povezanih podataka**

Predrag Perožić, OŠ Krk. **Ontologija autoriziranih podataka - OAP**

Boris Bosančić, Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet J. J. Strossmayera u Osijeku. **Kreiranje, povezivanje i objava povezanih podataka**

POSTER IZLAGANJA

Hanja Anić, Arheološki muzej u Splitu, Knjižnica. ***Monumeta & animalia*: izložba koja je prošetala kroz Arheološki muzej u Splitu**

Jelena Babić, Martina Šašić Kljajo i Iva Mihoci, Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb. **Od prirodoslovnih istraživanja do temelja djelatnosti muzeja**

Ivana Zrinščak, Iva Mihoci i Vlatka Mičetić Stanković, Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb. **Zbirka kao ostavština kustosa...**

Iva Mihoci, Dragan Bukovec i Tatjana Vlahović, Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb i **Goran Rako i Vanja Ilić**, Radionica arhitekture d.o.o., Zagreb. **Idejno rješenje rekonstrukcije i stalnog postava Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja**

Kristina Kalanj, Tehnički muzej *Nikola Tesla*, Zagreb. **Avangarda znanosti Nikole Tesle u sinergiji knjižnice i muzeja**

Tihomir Tutek, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka. **Planovi luka istočnog Jadrana iz sredine 20. stoljeća**

PREDAVANJA

Važnost kreativne industrije za razvoj i kulturu društva

Nives Tomašević
Sveučilište u Zadru
Odjel za informacijske znanosti
ntomasev@unizd.hr

Kreativna industrija, premda se trenutačno nalazi u svom formalnom institucionaliziranju, jedna je od rijetkih industrija koja u posljednjih deset godina doživljava kontinuirani rast. Mapiranjem kulturnih i kreativnih industrija Republike Hrvatske (Ekonomski institut, Zagreb, 2015.) ova je industrija podijeljena u 12 sastavnica gdje svaka od njih posjeduje barem jedan od dva potencijala: a) očuvanje kulturne baštine i b) korištenje kulturne baštine u svrhu proizvodnje proizvoda nove uporabne vrijednosti.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske na svojim mrežnim stranicama ističe kako „*Zaštitom i očuvanjem kulturne baštine Ministarstvo kulture osigurava postojanost kulturnih vrijednosti kao i potencijala za daljnji razvitak Republike Hrvatske, njenu afirmaciju, stimulaciju ekonomske konkurentnosti i kvalitetnijeg života u europskom okruženju.*”

Pomirivanjem i združivanjem takvih ciljeva u kojima se s jedne strane aktivnosti usmjeravaju ka očuvanju kulturne baštine, što ponajprije čine ustanove kakve su arhivi, muzeji i knjižnice, te, s druge strane, korištenje elemenata kulturne baštine u proizvodnji novih proizvoda, usluga i sadržaja, ukazuje se na važnost kreativne industrije za razvoj i kulturu društva. U radu su pokazani primjeri uporabe kulturne baštine u gradovima Zadru, Šibeniku i Sinju kao i na primjeru izabranih tekstova suvremene hrvatske književnosti.

Kulturna opozicija
razumijevanje kulturne baštine neslaganja u bivšim socijalističkim državama (COURAGE)
predstavljanje projekta iz programa *Obzor 2020*

Teodora Shek Brnardić i Josip Mihaljević
Hrvatski institut za povijest, Zagreb
teashek@gmail.com

Hrvatski institut za povijest po prvi put je partner na projektu u okviru programa *Obzor 2020* koji se bavi istraživanjem kulturne baštine i materijalne kulture socijalizma. Radi se o trogodišnjem istraživačkom projektu pod koordinatorijom Mađarske akademije znanosti i umjetnosti na kojem surađuje dvanaest partnerskih institucija iz deset zemalja (Mađarska, Poljska, češka, Slovačka, Hrvatska, Rumunjska, Litva, Irska, Velika Britanija i Njemačka).

Glavni cilj projekta je stvaranje prve **digitalne baze** podataka te mrežnih i izvanmrežnih, i privatnih i javnih **zbirki**, prvenstveno u Europi, koje svjedoče o preživljavanju različitih oblika **kulturne opozicije** u bivšim socijalističkim zemljama od uspona komunističkih režima od pada Željezne zavjese. Inovativnost projekta očituje se na dva načina: prvo, izradit će se opširan **elektronički registar** postojećih, ali raspršenih zbirki koje svjedoče o povijesti i oblicima kulturne opozicije u bivšim socijalističkim državama; drugo, zbirke će biti analizirane u njihovom širem društvenom, političkom i kulturnom kontekstu.

Osim mrežnog registra i transnacionalne baze podataka, izradit će se **opis i vodič** po zbirkama, **priručnik** o različitim tipovima kulturne opozicije predstavljenim u zbirkama, a razvit će se i **edukativni digitalni sadržaji** te će biti organiziran **filmski festival** kao i putujuće i mrežne **izložbe**. Na kraju, čitav niz **preporuka** za zaštitu, predstavljanje, eksploataciju i financiranje ove vrste baštine bit će poslan tijelima Europske komisije te javnim službama na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Na kraju predstavljanja istaknut će se izvrsna i učinkovita suradnička dimenzija između AKM i znanstvenih institucija koja može predstavljati i modalitet za mnoge buduće suradnje.

Kako arhivi mogu biti kreativni iskustva i mogućnosti na primjeru konzorcija ICARUS

Vlatka Lemić
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
vlemic@arhiv.hr

Aktivnosti europske arhivske zajednice već su desetljećima usmjerene na suradnju i umrežavanje arhivskih ustanova na svim razinama (institucionalno, kroz zajedničke programe i projekte, pokretanjem zajedničkih inicijativa, kroz stručna udruženja, udruge i skupove i dr.), razvoj i primjenu stručnih standarda te stvaranje zajedničke informacijske infrastrukture. Nastavljajući i dalje razvijajući te trendove, u arhivima se sve više pojavljuju novi projekti posvećeni povezivanju ustanova koje čuvaju povijesne izvore sa stvarateljima i zajednicom u kojoj djeluju te ciljanim korisničkim skupinama.

Potencijali arhiva u osmišljavanju i provođenju aktivnosti i programa koji povezuju arhive i korisnike i potiču aktivnu suradnju, razvijaju inovativne pristupe istraživanju povijesnih izvora i omogućuju njihovu *online* dostupnost, neograničeni su i javnost ih je tek počela otkrivati. Izlaganje će pokazati dosadašnja iskustva i mogućnosti na primjeru ICARUS konzorcija koji je od 2008. do danas pokrenuo desetak raznovrsnih EU projekata, svake godine organizira stotine javnih programa aktivnosti diljem svijeta i trenutačno okuplja više od 176 ustanova iz 34 države EU, SAD i Kanade, među kojima su različiti arhivi, instituti, istraživački centri, fakulteti, knjižnice i drugi.

Opći konceptualni model za baštinsku zajednicu je li moguć i je li potreban?

Predrag Perožić
OŠ Krk
pperozic@gmail.com

U izlaganju se razmatra mogućnost konstruiranja općeg konceptualnog modela za sveukupnu baštinsku zajednicu koja obuhvaća arhive, knjižnice, muzeje i raznovrsne hibridne baštinske zbirke. Kako bi se postigla konvergencija baštinskih metapodataka, predlaže se modeliranje baštinskog objekta (BO) kao unije kulturnog objekta (KO) i prirodnog objekta (PO). Opći baštinski konceptualni model sagledava se u odnosu na predloženi referentni model knjižnične zajednice FRBR-LRM i propituje njihovo moguće pridruživanje (mapiranje). Zajednički pojmovni okvir između zajednica je koristan i poželjan strateški dokument, međutim, postavlja se pitanje: jesu li konceptualni modeli kao eksplicitni svjetonazori u određenoj domeni neophodni za organizaciju podataka o objektima koji naseljavaju tu domenu?

Smatra se da je odgovor na postavljeno pitanje negativan. O objektima možemo govoriti i razmjenjivati informacije koje ih opisuju bez univerzalne i konačne suglasnosti kakva je njihova priroda i suština. Za razgovor je potreban samo zajednički jezik na kojemu možemo izražavati različite konceptualizacije predstavljene u obliku domenskih rječnika, tzv. ontologija.

Reconsidering the Rediscovery and Reconceptualization of Provenance

Anne J. Gilliland
University of California, Los Angeles
gilliland@gseis.ucla.edu

Provenance, as the major access point for archives, is a concept that comes from much earlier eras of European bureaucratic practices. It has been argued that in the 1990s, especially as archives attempted to tackle the management of digitally-born records, that the importance of provenance was “rediscovered” (Nesmith, 1993). In parallel, however, critiques and analyses have attempted to broaden its interpretation and relevance to acknowledge co-creators and to support better non-traditional users and the new possibilities of online networked access (Hurley, 1995; Gilliland 2012). Contemplating whether provenance, fundamentally, might be too “broken” for the kinds of description and access needs and interoperability demands being made of archives in the twenty-first century this paper will explore two questions: how far can the concept of provenance be stretched and variously interpreted before it loses its value as the fundamental organising principle of archival description? And in the digital realm, and with reference to the International Council on Archives’ draft Records in Context (RiC) conceptual model, what might be other descriptive strategies that could satisfy or augment the multiple roles that provenance has historically played with regard to the accessibility, contextualization and validation of archival materials?

Dodjeljivanje DOI oznaka u repozitoriju DiZbi.HAZU na platformi *Indigo*

Kristina Polak Bobić
kpolak@hazu.hr

Dina Mašina
dinam@hazu.hr

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ima bogatu nakladničku djelatnost i objavljuje rezultate znanstvenih istraživanja i umjetničkog stvaralaštva od 1867. godine, kada je izašao prvi broj časopisa *Rad*. Najvažnije Akademijine serije u velikoj su mjeri digitalizirane, detaljno obrađene i u potpunosti dostupne u repozitoriju Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (DiZbi.HAZU).

DiZbi.HAZU je osnovan 2009. godine s ciljem da postane jedinstveni digitalni repozitorij koji će na jednom mjestu predstaviti i učiniti dostupnim Akademijine znanstvene i umjetničke zbirke. Velika produkcija znanstvenih radova zahtijeva odgovarajuću obradu u repozitoriju. Obrađuju se serije i zbornici radova, na analitičkoj razini, te monografije. Kako bi se odgovorilo na zahtjeve znanstvene zajednice i napredak novih tehnologija, DiZbi.HAZU se sustavno razvija i nudi mnoštvo novih usluga.

Odlukom Uprave HAZU, Akademijine publikacije dobivaju DOI oznaku, kojom se osigurava permanentna poveznica za pronalaženje određenog dokumenta, čak i u slučaju da dođe do promjene putanje na kojoj se nalazi dokument. Sukladno tome, pristupilo se izradi modula za dodjelu DOI broja u sustavu DiZbi.HAZU, na platformi *Indigo* (prethodno *ArhivX*).

Dodjela DOI identifikatora odvija se prema sljedećem scenariju:

1. Prije slanja u tisak odjel za nakladu postavlja elektronsku verziju dokumenta u *Indigo* i zatraži dodjelu DOI.

2. Katalogizator (knjižničar-administrator) ima na raspolaganju pregled liste na kojoj se nalaze zapisi za koje se zahtijeva dodjela DOI identifikatora. Katalogizator kroz *Indigo* aktivira opciju dodjele DOI identifikatora za pojedinačni zapis ili cijelu listu pripremljenih zapisa. DOI identifikator sastoji se od prefiksa koji je stalan i dodijeljen instituciji HAZU te sufiksa identifikatora koji generira platforma *Indigo*. Dodijeljeni DOI trenutno je vidljiv na portalu za prikaz bibliografskih zapisa, a jednom dodijeljeni identifikator više nije moguće niti je dopušteno ručno mijenjati, jer je putanja obrađenog zapisa pohranjena u servisu za razrješavanje *web* adresa.

3. Prije tiskanja, dodijeljeni DOI u pripremi za tisak se dodaje na prvu stranicu dokumenta, vidljivo mjesto uz naslov i autora. Na taj je način stvorena verzija za tisak te nova e-verzija dokumenta.

4. Nakon tiskanja katalogizator postavlja finalnu e-verziju dokumenta u repozitorij te ga objavljuje u skladu s pravilima objavljivanja nakladničkog odjela. Uvođenjem DOI identifikatora, DiZbi postaje referentno mjesto HAZU za objavu građe.

5. Nakon *online* objave dokumenta, *Indigo* šalje podatke u CrossRef i time zaokružuje ciklus dodjele DOI identifikatora gradivu koje znanstvenici mogu koristiti i citirati kod objave svojih članaka.

Ponovna upotreba i citiranje podataka znanstvenih istraživanja u otvorenoj znanosti

Radovan Vrana

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
rvrana@ffzg.hr

U digitalnom dobu sustav znanstvenog komuniciranja prolazi kroz neprestane promjene s ciljem prilagodbe novim uvjetima rada znanstvenika. Fokus zanimanja znanstvenika koji proučavaju znanstveno komuniciranje i koji aktivno sudjeluju u njegovom razvoju mijenja se kako s promjenom zanimanja za pojedine segmente ili faze odvijanja znanstvenih istraživanja općenito, tako i za oblike i načine objavljivanja rezultata znanstvenih istraživanja i njihovog povezivanja u digitalnoj okolini. Već duže vrijeme fokus znanstvenika, ali i praktičara u knjižnicama koji se bave digitalnim repozitorijima usmjeren je prema podacima znanstvenih istraživanja, važnom obliku rezultata znanstvenih istraživanja čiji glavni potencijal leži u njihovoj ponovnoj upotrebi. Posebno zanimanje među znanstvenicima izaziva otvorena znanost (eng. *Open Science*) u sklopu koje se iznova propagira ideja o mogućnosti ponovne upotrebe i citiranja podataka znanstvenih istraživanja. Prednost ponovne upotrebe podataka znanstvenih istraživanja je u smanjenju troškova u znanosti zbog nepostojanja potrebe za ponavljanjem već obavljenih istraživanja i omogućavanja dodatnih analiza podataka već provedenih znanstvenih istraživanja. Uz rezultate znanstvenih istraživanja, znanstvenici također razmjenjuju i dijele i podatke o tijeku istraživanja te dokumentaciju koja pritom nastaje (Herterich i Dallmeier-Tiessen, 2016). Uz razmjenu podataka znanstvenih istraživanja i prateće dokumentacije, važno je i citiranje podataka znanstvenih istraživanja u objavljenim znanstvenim radovima, čime se omogućava vidljivost i dostupnost takvih podataka u globalnoj znanstvenoj zajednici, a znanstveni radovi koji sadrže i citate takvih podataka postaju citiraniji. Ovaj rad bavit će se navedenim dvjema temama te ukazati na bitne činjenice povezane s njima.

Mapirani metapodatci arhivskih, knjižničarskih i muzeoloških normi i referentne interdisciplinarne platforme

Hrvoje Stančić i Arian Rajh

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
hrvoje.stancic@zg.t-com.hr, arian.rajh@halmed.hr

Kristijan Crnković

ArhivPRO, Koprivnica
kristijan.crnkovic@arhivpro.hr

U ovome radu autori najprije iskazuju potrebu za zajedničkom referentnom AKM platformom te iznose hipotezu o potrebi mapiranja metapodataka radi njezinog virtualnog dizajniranja ili implementacije. Potom uspoređuju i mapiraju metapodatke osnovnih normi AKM ustanova. Autori upravo u mapiranim metapodacima vide polazište za dizajn ili implementaciju referentne platforme kao osnovnog skupa sastavnih blokova za izvođenje informatičkih rješenja koja se mogu koristiti u AKM ustanovama. U raspravi se osvrću na potrebu dodatnog agregiranja i normiranja metapodataka, korištenja metoda semantičkog *weba* i korištenja združenog pretraživanja s ciljem izrade takvog zajedničkog AKM resursa. Također se osvrću na primjere postojećih rješenja na razini modela ili alata koji povezuju norme jednog ili više područja (ICA AtoM, RiC, AdLib) i na primjer rješenja kojim su implementirani dodatni koncepti spomenuti u raspravi (Indigo). Na kraju rada autori donose zaključak o koristi povezivanja normi i o potrebnom ulaganju truda u izradu zajedničke referentne platforme za AKM ustanove.

Prema 'povezanom znanju' primjena ontologija u okruženju povezanih podataka

Boris Bosančić
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet Osijek
bbosancic@ffos.hr

Računalne ontologije, kao eksplicitne specifikacije konceptualizacije određenog područja ljudskog znanja, sve više se koriste u upravljanju setovima povezanih podataka na mreži. Predavanje će dati osvrt na *'state-of-the-art'* ontologija u ovom području te potkrijepiti tezu po kojoj primjena ontologija u okruženju povezanih podataka vodi povezivanju znanja na globalnoj razini.

Osim kratkog uvoda u računalne ontologije, koji će obuhvatiti povijesni razvoj, definicije, vrste i primjere postojećih ontologija, te osvrt na tehnologije semantičkog *weba* koje omogućuju njihovu implementaciju (URI/IRI, RDF, OWL, SPARQL) u mrežnom okruženju, u radu će se ukratko predstaviti i koncept povezanih podataka s naglaskom na kreiranje, povezivanje i objavu setova podataka na mreži. Jedna od najčešćih primjena ontologija odnosi se na povezivanje mnogobrojnih setova povezanih podataka s jednom 'nadređenom' ontologijom, kao što je to slučaj s DBPedijinim setovima podataka, čiji koncepti (svojstva) koja opisuju podatke proizlaze iz DBPedijine ontologije. Na ovaj način omogućeno je pretraživanje/pregledavanje postojećih setova podataka postavljanjem SPARQL upita koji se temelje na prethodno deklariranim konceptima (klasama i svojstvima u ontologiji). Primjeri koji će se obraditi na predavanju obuhvatit će setove podataka i koncepte iz DBPedijine ontologije koji se tiču arhiva, knjižnica i muzeja, odnosno AKM zajednice.

Dostupnost arhivskog gradiva tijela javne vlasti u Hrvatskom državnom arhivu najnovije promjene

Boris Suljagić
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
bsuljagi@arhiv.hr

Dostupnost arhivskog gradiva u državnim arhivima dinamična je kategorija koja je u zadnjih nekoliko stoljeća doživjela značajne transformacije. Počevši od 16. stoljeća i situacije gdje je stvaratelj, skrbnik i korisnik gradiva jedna te ista osoba, polako ulazi korisnik gradiva kao osoba koja je došla izvan svijeta pismohrane i koja zapise traži u znanstvenoistraživačke svrhe. No, to još nije bilo vrijeme demokratizacije arhiva. Samo osobe koje su dobile dozvolu od vladara mogle su istraživati u tadašnjim pismohranama. Od kraja 18. stoljeća stvara se identitet arhiva kao ustanova otvorenih istraživačima. Ipak, trebalo je doći u drugu polovinu 20. stoljeća i pogotovo na sam kraj toga stoljeća da bi se i u Hrvatskoj dogodio kopernikanski obrat. Sada se smatra da građani imaju pravo znati sve podatke iz rada tijela javne vlasti osim onih koji iz zakonskih razloga nisu dostupni za javnost. Zakon o pravu na pristup informacijama iz 2003. i novi Zakon iz 2013. godine alati su koji omogućavaju javnosti da bude bolje informirana nego ranije.

Značajne promjene koje su se dogodile u dostupnosti gradiva, a posljedično i u korištenju gradiva u Hrvatskom državnom arhivu, izazvane su skupnim deklasifikacijama gradiva koje je obavilo Povjerenstvo za sređivanje arhivskog gradiva od posebnog nacionalnog interesa i postupanje po zahtjevima za uvid i njegovo korištenje. Kvantitativnom analizom će se ustanoviti koliko su te skupne deklasifikacije omogućile veću, širu i bolju dostupnost gradiva i njegovog korištenja.

Problematika korištenja arhivskog gradiva u muzejima na primjeru Muzeja grada Koprivnice

Nada Bulić
Odjel za klasičnu filologiju, Sveučilište u Zadru
nbulic@unizd.hr

Ivana Posedi
Državni arhiv u Varaždinu
ivana.posedi@gmail.com

U velikom broju muzeja u Hrvatskoj čuva se arhivsko gradivo iz raznih razdoblja. Kao je to gradivo popisano, na koji se način evidentira u muzejima i je li uopće dostupno istraživačima? Koja je vrijednost gradiva koje se čuva u muzejima u Hrvatskoj, može li se uopće utvrditi vrijednost gradiva i je li to gradivo doista dostupno javnosti? Kako popis gradiva utječe na dostupnost gradiva? Kao dobar primjer pokazao se Muzej grada Koprivnice u kojem je prema arhivskoj praksi uglavnom analitički popisano sve arhivsko gradivo, a popis gradiva je dostupan istraživačima. Može li se zapravo popisati u muzejima gradivo, mogu li se formirati fondovi i zbirke arhivskog gradiva prema arhivskim zakonima i propisima, te može li na taj način arhivsko gradivo u muzejima postati dostupnije istraživačima?

Pravilnik za opis i pristup gradivu u arhivima, knjižnicama i muzejima načela i struktura

Ana Vukadin
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
avukadin@nsk.hr

Pravilnik za opis i pristup gradivu u arhivima, knjižnicama i muzejima je standard sadržaja podataka (*content standard*) prilagođen suvremenim oblicima kataloga i mogućnostima dijeljenja i povezivanja podataka. Temeljnu strukturu pravilnika čini popis elemenata podataka koji se koriste u kataložnom opisu. Uvrštavanje elemenata podataka u pravilnik i funkcioniranje elemenata u kataložnom opisu (npr. obveznost) prije svega su određeni načelima korisnika, integracije, interoperabilnosti i funkcionalne granularnosti.

U izlaganju je pokazano kako primjena ovih načela uvjetuje način na koji se u pravilniku pristupa temama kao što su odnos prema konceptualnim modelima, definicija jedinice opisa, odnos opisa i pristupnica, iscrpnost opisa ili uloga pojedinih vrsta opisa (arhivistički, bibliografski i muzejski) u novom, proširenom informacijskom okruženju. Cilj je stvoriti pravilnik koji će omogućiti identifikaciju jedinice građe i entiteta koji su s njom povezani bez obzira na ustanovu ili zbirku u kojoj je jedinica građe pohranjena, a ujedno sačuvati specifičnosti opisa s obzirom na narav građe i potrebe korisnika.

Upoznajte GALIS – cjelovit dokumentacijski sustav za muzeje, galerije, knjižnice i arhive

Sašo Zagoranski
Semantika d.o.o., Maribor, Slovenija
info@semantika.eu

U radu će se predstaviti sustav GALIS – napredna dokumentacijska platforma koja se koristi u više od sedamdeset ustanova u tri države.

Poštivanje međunarodnih standarda i dobrih praksi s područja upravljanja dokumentacijom i povratne informacije korisnika osnova su rada tvrtke *Semantika*. Pritom se vodi računa o korisničkom iskustvu i prati razvoj tehnologije. Rezultat je cjelovita dokumentacijska platforma koja redovitim nadogradnjama, jednostavnom upotrebom i – što je možda najvažnije – prvoklasnom potporom za korisnike naručiteljima sustava GALIS omogućuje učinkovitiji rad i uštedu vremena.

Osam međusobno povezanih modula povezanih internetskim rješenjem omogućuje brz i jednostavan rad te učinkovito prelaženje između različitih područja. Ako želite svu dokumentaciju i cjelokupan radni proces u muzeju pokriti jednim programom, upravo je GALIS pravo rješenje za vas.

Na predavanju će biti prikazane napredne funkcionalnosti programa, pametni alati za jednostavnije dokumentiranje i proces sigurne konverzije podataka iz drugih baza podataka u sustav GALIS.

Zaštita građe – preventivna zaštitna ambalaža

Vlado Vlašić
Kartonaža Vlašić, Prudnice
info@kartonaza-vlasic.hr

Jedna od osnovnih zadaća arhiva, knjižnica i muzeja je zaštita građe kojom se produljuje trajnost i zaštićuje građa od vanjskih utjecaja na način da građa ostaje sačuvana za buduće naraštaje. Preventivna zaštita podrazumijeva optimalne uvjete koji čuvaju građu od fizikalno-kemijskih, bioloških i mehaničkih oštećenja kod postupaka rukovanja u samoj zbirci, zaštitu tijekom korištenja od korisnika ili prijevoza za potrebe izlaganja.

Upoznavanje s karakteristikama zaštitne ambalaže, proizvodnim programom i optimizacijom korištenja zaštitne ambalaže u prostoru za čuvanje, važni su čimbenici trajnog očuvanju kulturnih dobara.

Upravljanje prirodoslovnim zbirnama projekt SYNTHESYS

Milvana Arko-Pijevac
Prirodoslovni muzej Rijeka, Rijeka
milvana@prirodoslovni.com

Najosnovnija uloga prirodoslovnih muzeja je stvaranje i očuvanje prirodoslovnih zbirki i čuvanje uzoraka tipova vrsta (primjerci vrsta koji su korišteni za opisivanje i imenovanje vrsta), ali i onih primjeraka organizama prikupljenih tijekom terenskih istraživanja gdje se vrijednost uzorka sagledava u dobro obrađenim podacima i fizičkim dokazom stanja vrste, populacije ili zajednice u određenom trenutku vremena i prostora. U novije vrijeme razvojem tehnologije velika je važnost mogućnosti pohranjivanja uzoraka za DNA analize koje mogu pružiti informacije o promjenama populacija tijekom vremena i utjecaju na očuvanje ugroženih vrsta. Teorija i praksa upravljanja i brige o prirodoslovnim zbirnama uključuje standarde u metodama prikupljanja, obrade, konzerviranja i pohranjivanja, stvaranja muzejske dokumentacije, pristupu i dostupnosti zbirnama, načelima očuvanja, sigurnosti, upoznavanje s etičkim pitanjima, planovima intervencija i trgovine. Shvaćanje i provođenje kvalitetnog upravljanja zbirnama daje muzejima neprocjenjiv resurs za provođenje ostalih muzejskih djelatnosti te pružanja usluga daljnjih istraživanja u drugim prirodoslovnim, medicinskim, tehničkim i društvenim djelatnostima. U cilju stvaranja kvalitetnog sustava upravljanja prirodoslovnim zbirnama pokrenut je projekt SYNTHESIS financiran iz sredstava 6 i 7 okvirnog programa EU u partnerstvu s vodećim europskim prirodoslovnim muzejima. SYNTHESYS *online* portal posebno je namijenjen istraživačima, oblikovan za mogućnost jednostavnog pristupa s glavnim ciljem širenja grupa korisnika kroz dostupnost podataka o zbirnama te ujedno i povećavanja istraživačkog potencijala. Konzorcij muzejskih institucija ima za cilj stvoriti zajednički, kvalitetan pristup upravljanju, očuvanju i dugoročni pristup europskim prirodoslovnim zbirnama, uključujući fizičke i virtualne zbirke. Do sada su provedena 3 programa: SYNTHESYS 1 (2004. – 2009.), SYNTHESYS 2 (2009. – 2013.) i SYNTHESYS 3 (2013. – 2017.) s posebnim naglaskom na moderne tehnologije i izradu baza digitalnih podataka s ciljem nastavka poboljšanja integriranog pristupa i održivog upravljanja prirodoslovnim zbirnama koje zadovoljavaju potrebe korisnika.

Project Digitization, bibliographic description and research of texts written in Glagolitic, Croatian Cyrillic and Latin scripts until the end of 19th century in Zadar and Šibenik area

Erich Renhart

Vestigia – Institut za istraživanje rukopisa, Sveučilište u Grazu, Austrija
erich.renhart@uni-graz.at

Marijana Tomić

Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
mtomic@unizd.hr

The interdisciplinary scientific project *Digitization, bibliographic description and research of texts written on Glagolitic, Croatian Cyrillic and Latin scripts until the end of 19th century in Zadar and Šibenik area* is being carried out at the University of Zadar by the Department of Information Sciences in co-operation with *Vestigia* – Manuscript Research Centre of University of Graz, Austria. It is supported by the Ministry of Culture of Republic of Croatia, while the associates come from several departments of Zadar University as well as from Croatian and European institutions interested in different aspects of manuscripts and early printed books research, information sciences and digital humanities.

The project includes activities related to the (1) digitization of old and rare collections, (2) making of inventory lists, (3) machine-readable cataloguing of those collections, including research in the field of cataloguing of old and rare collections, predominantly manuscripts, as well as participation in projects aiming to revise and produce international and national standards, models and guidelines for bibliographic description, and encouraging the professional community to participate in those projects, (4) protection and preservation of collections, (5) research of humanities users' needs, (6) publishing of material related to Zadar and Šibenik written heritage on a web portal, (7) applying digital tools for manuscript research in digital environment, testing and promoting them among humanities' scholars, (8) involvement of students in each project phase and enabling conditions for laboratory and field education, as the project is designed in such a way to support educational activities at several departments of Zadar University.

On this basis, the goals of the project are: (1) **digitization** of old and rare books written on Glagolitic, Croatian Cyrillic and Latin scripts connected with the Zadar and Šibenik area, (2) **machine readable cataloguing, making of inventory lists, registration and inclusion** of Croatian manuscript and early print collections in portals of written heritage; (3) **gathering scientists** from various fields, especially humanities, interested in research of Croatian written heritage in a digital environment, to enable their research of written heritage, to research their needs and to create proper conditions for their research of digitized manuscript material (4) **presentation** of the most valuable Zadar and Šibenik written heritage on a specially built **web portal** to enable access to heritage and information on heritage for users; the web portal is intended to be a scholar portal but also enriched by the power of public by crowdsourcing and other initiatives. The project aims at becoming an open and ongoing project, that would promote accessibility to the regional written heritage, raise new questions, new audiences and new challenges in written heritage research and promotion.

In order to achieve those goals, various technical, organizational, practical and scientific assumptions should be accomplished. In the presentation benefits and obstacles of this cross-institutional and cross-discipline project will be presented, together with problems that occurred and achievements accomplished in the project's first year.

Govori karlovačkog područja jedinstveni primjer hrvatske jezične baštine

Marina Marinković
Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Zagreb
mvalencic@hazu.hr

Hrvojka Božić
Gradski muzej Karlovac
hrvojka.bozic@gmk.hr

Tijekom 2015. godine Gradski muzej Karlovac je započeo projekt istraživanja karlovačkih govora kao specifičnog primjera susreta svih triju narječja s ciljem da istražimo, zabilježimo, sačuvamo i populariziramo ovaj vid karlovačke nematerijalne baštine.

U okviru Strateškoga plana Gradskog muzeja Karlovac kao aktivnost od posebne važnosti istaknuto je provođenje očuvanja i prezentiranja nematerijalne baštine. Finalni je cilj tih aktivnosti stvaranje i razvijanje novih zbirki dokumenata nematerijalne kulture karlovačkoga kraja.

Jezična baština (usmena književnost, jezik, dijalekti i pisma) dosad nije bila istraživana u našem Muzeju, a važna je odrednica kulture još uvijek prisutna u svakodnevnoj komunikaciji stanovnika karlovačke okolice, uvjetovana specifičnim prostorom i poviješću.

Prvom fazom projekta obavili smo dijalektološka istraživanja četiriju punktova karakterističnih govora: štokavskog, kajkavskog, čakavskog i jednog miješanog govora.

Prikupljenu građu prezentirali smo kroz predavanja za javnost, tiskani deplijan, a u pripremi je audiovizualni oblik koji bi bio dostupan u stalnom postavu Gradskog muzeja Karlovac i na web stranici GMK-a, a uključivao bi snimku govora i njenu analizu sa stručnim komentarima.

Netradicionalni marketing e-marketing i gerila marketing

Gordana Dukić
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet Osijek
gdukic@ffos.hr

Uspjeh tvrtki i organizacija u značajnoj je mjeri rezultat njihove fokusiranosti na klijente, odnosno pravilnog upravljanja marketingom. Marketing je potreban svim organizacijama, neovisno o njihovoj veličini, odnosu prema profitu i području djelovanja. Resursi knjižnica, arhiva i muzeja, kao javnih i neprofitnih ustanova, često su ograničeni. Zbog toga takve ustanove, osim tradicionalnog, trebaju koristiti i netradicionalni marketing. Kao važni oblici netradicionalnog marketinga mogu se izdvojiti e-marketing i gerila marketing.

E-marketing predstavlja ostvarivanje marketinških ciljeva uz primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Važnost e-marketinga posebno dolazi do izražaja u digitalnom okruženju. Neke su od prednosti e-marketinga: smanjenje troškova poslovanja, brže informiranje javnosti o organizaciji te uslugama i proizvodima koje nudi, veća prisutnost i prepoznatljivost ustanove, mogućnost ciljanog djelovanja prema željenim skupinama, preciznije mjerenje učinaka provedenih marketinških aktivnosti, pojednostavljivanje procesa narudžbe i obrade zahtjeva klijenata, poboljšana komunikacija s klijentima uz olakšano dobivanje povratne informacije te učinkovitije planiranje i provođenje marketinških strategija. Najveće su prepreke uvođenju e-marketinga manjak kvalificiranog IT kadra, nezadovoljavajuća tehnološka opremljenost i nedostatak odgovarajuće mrežne infrastrukture.

Gerila marketing obuhvaća niz nekonvencionalnih metoda oglašavanja kojima se uz minimalne troškove nastoje ostvariti maksimalni rezultati. Cilj je gerila marketinga iznenaditi potencijalnog klijenta kako bi se privukla njegova pozornost i potaknuti ga da dalje prenosi primljenu informaciju. Gerila marketing karakteriziraju napadnost, pamtljivost, fleksibilnost, kreativnost, interaktivnost i raznolikost sredstava koje koristi kako bi prenio marketinšku poruku. No, gerila marketing može biti previše provokativan i izazvati negativan učinak pa zbog toga informacijske ustanove moraju pronaći adekvatnu mjeru u njegovom korištenju. Na popularnost gerila marketinga značajno je utjecao razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija, a poglavito internet, omogućavajući ravnopravniji odnos tvrtki i organizacija koje se nadmeću za naklonost klijenata. U digitalnom okruženju njihova uspješnost počinje presudno ovisiti o inovativnosti i spremnosti na prihvaćanje promjena u marketinškom djelovanju.

Knjižnice – neiskorišteni turistički resurs

Ksenija Tokić
Institut za turizam, Zagreb
ksenija.tokic@iztztg.hr

Razvoj turističke industrije zahtijeva sve veći rast i proširenje svoje ponude. To djeluje povoljno na održivi rast lokalnih destinacija jer porast turističkih aktivnosti i ponude potiče zapošljavanje, ali i veće prezentiranje domaćih resursa koji se koriste za turističku ponudu, a među kojima se ističe i lokalna baština. Stoga i kulturni turizam sve više dobiva na značaju. Može se reći da su kod nas u tom segmentu od AKM zajednice tradicionalno prepoznati jedino muzeji. Od ostalih baštinskih ustanova u prvom su planu još samo galerije. Knjižnice čuvaju prije svega pisanu, tj. tiskanu baštinu, ali nude i druge sadržaje. One su mjesto povezivanja lokalne i svjetske kulturne i znanstvene baštine. Boljem prepoznavanju i otkrivanju knjižnica kao turističkih resursa mogu pomoći novi turistički trendovi zasnovani na otkrivanju lokalnih tradicija i kultura. Istraživanje iz 2013. pokazalo je da su knjižnice uključene ili da mogu biti uključene u turizam putem svoje informacijske, kulturne i edukacijske funkcije. Nadalje, knjižnice mogu biti i turistička atrakcija. Knjižnični resursi koji, ako su pravilno marketinški prezentirani, mogu kao atrakcija biti zanimljivi turistima su zgrade knjižnica, specifični sadržaji iz knjižničnog fonda, prezentacija povezivanja baštine lokalne destinacije i svjetske kulturne baštine, prezentacija lokalne baštine, razna kulturna događanja koja uključuju odnos književnosti ili publicistike prema drugim umjetničkim vrstama i oblicima izražavanja (koncerti, filmovi, izložbe fotografija i slika) i drugi slični promotivni događaji koji se održavaju u knjižnici ili oko nje. Za turističku industriju prednosti uključivanja knjižnica u turističku ponudu su proširenje turističke ponude u glavnoj sezoni, produljenje glavne turističke sezone, obogaćivanje turističke ponude u predsezoni ili posezoni kao i promoviranje lokalne kulturne baštine. Za knjižnice su prednosti promoviranje vlastitih resursa i aktivnosti kao višestruko korisnih za lokalnu sredinu, podizanje ugleda u društvu, izlazak iz svojevrsne „ekonomske izolacije“ i otvaranje novog kanala za financiranje aktivnosti knjižnica.

Projekt *Creapolis – muzeji i kreativni europski gradovi*

Zvezdana Antoš
Etnografski muzej u Zagrebu
zantos@emz.hr

Cilj ovoga rada je predstaviti Međunarodni projekt *Creapolis – muzeji i kreativni europski gradovi* (2016. – 2019.) u kojemu sudjeluje Etnografski muzej u Zagrebu.

Projekt *Creapolis – muzeji i kreativni europski gradovi* (2016. – 2019.) želi istražiti ulogu kreativnih industrija na području dizajna u prošlosti i danas. S obzirom na to da je projekt interdisciplinarni svaki partner u projektu prikazat će lokalnim projektnim aktivnostima svoje viđenje kulturnih i kreativnih industrija, te kako su doprinijele ekonomskom, kulturnom i društvenom prosperitetu pojedinih europskih gradova. Tijekom rada na projektu razvit ćemo različite projekne aktivnosti i predstaviti kreativnu industriju/e koja je u fokusu istraživanja pojedinih partnera na projektu. U mnogim europskim gradovima kreativne industrije su doprinijele bogatom i zanimljivom životu grada. Njihovi proizvodi se čuvaju u muzejskim zbirkama, važnim centrima znanja na području baštine, ali i na javnim gradskim prostorima. U projektu ćemo raditi na interdisciplinarni način s umjetnicima i ostalim pripadnicima kulturnih i kreativnih industrija, fakultetima i kulturnim institucijama u pet europskih zemalja – Nizozemskoj, Grčkoj, Kataloniji (Španjolska), Italiji i Hrvatskoj. Cilj projekta je izraditi virtualni vodič *Creative City Guide* koji će objediniti europske kreativne industrije i prikazati njihovu raznovrsnost i kreativnost.

Etnografski muzej će surađivati s dizajnerima i umjetnicima koji će potražiti inspiraciju u muzejskim zbirkama, osobito u zbirkama namještaja, te će izraditi nove proizvode ćemo izložiti na izložbama. U projekt planiramo aktivno uključiti muzejske stručnjake, produkt dizajnere, umjetnike i studente koji će u suradnji s muzejom otvoriti pitanja o ekonomskoj, društvenoj i kulturnoj ulozi umjetnika u Zagrebu, što će omogućiti kompariranje s ostalim europskim gradovima koji sudjeluju u projektu. Suradnici na projektu u Hrvatskoj su Šumarski fakultet – smjer dizajna namještaja, Muzej za umjetnost i obrt, Hrvatsko dizajnersko društvo i *Design district* u Zagrebu.

Projekt je nastao na osnovi zajedničke suradnje na projektu *Poduzetničke kulture u europskim gradovima* (2008. – 2010.) u kojemu je Etnografski muzej sudjelovao kao partner.

Partneri u projektu su: Amsterdam Museum, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam Centre for Cultural Heritage and Identity (project CREATE), Polytechnic School of the University of Volos, Department of Architecture. Laboratory of Environmental Communication and Audiovisual Documentation (LECAD), Direction Museums, Archives and Libraries, Municipality of Volos, Volos, Museu d'Història de Barcelona (Barcelona History Museum), Escola Tècnica Superior d'Arquitectura, Universitat Politècnica de Catalunya, Ethnographic Museum Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Forestry, Department of Furniture and Wood products design, Università Roma 3, Centro per lo Studio di Roma (CROMA), University of Antwerp, Competence Centre Management, Culture & Policy; Competence Centre Creative Industries. Koordinatorica projekta je dr. sc. Zvezdana Antoš.

Uloga spremišta u životu visokoškolske knjižnice rekapitulacija sedmogodišnjeg rada zatvorenog spremišta Knjižnice FFZG-a

Aleksandra Pikić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica
apikic@ffzg.hr

Cilj ovog predavanja je dati pregled rada spremišta kroz osvrt na njegovu ulogu u poslovanju knjižnice općenito te opis sedmogodišnjeg usustavljanja poslovanja zatvorenog spremišta pregledom izazova i njihovih konkretnih rješenja.

Bez obzira radi li se o novim zgradama ili adaptacijama postojećih zgrada visokoškolskih knjižnica, fizički prostor knjižnice mora do određene mjere biti fleksibilan kako bi uspješno odgovorio na izazove koji se stavljaju pred knjižnice. Fleksibilnost prostora otvorenog pristupa knjižnice bitnim dijelom omogućuje njezino spremište. Tako kad u otvorenom pristupu nema dovoljno prostora za rast i razvoj zbirke ili kada se dio prostora u kojem je smještena građa želi prenamijeniti u neku drugu svrhu, poput prostora za grupni rad, potrebno je višak građe premjestiti u spremište. Uobičajeni „višak“ je zastarjela građa, građa koja ima posebne potrebe za prostorom ili građa koja se rijetko koristi. Prednosti smještaja građe u spremišni prostor knjižnice, pogotovo one koja je rijetka, krhka i vrijedna, su optimalni mikroklimatski uvjeti, ponajprije temperatura i vlažnost, zatim povećana kontrola korištenja, a time i sigurnost, te rijetko rukovanje građom, čime se produljuje njezin vijek trajanja. Daljnja prednost smještaja knjižnične građe u zatvoreno spremište je lakše lociranje, odnosno smanjena vjerojatnost pogrešnog ulaganja građe na police, za razliku od otvorenog pristupa, gdje korisnici sami često uzimaju i vraćaju građu na police. Visoka cijena građevinskih radova i opremanja zgrada knjižnica dovela je do potrebe za razvojem sustava za pohranu velike gustoće. Za razliku od uobičajenih, fiksnih regala kakve možemo naći u otvorenom pristupu, sustavi za pohranu visoke gustoće koji su zaštitni znak zatvorenih spremišta, optimalno iskorištavaju površinu namijenjenu skladištenju građe. Takvi sustavi su: (stariji) pokretni regali (kompaktusi) i (noviji) sustavi automatske pohrane i isporuke (*automated storage and retrieval system*) tj. SAPI (ASRS) – računalno kontrolirano automatsko pronalaženje i ulaganje građe.

U radu se prikazuju dva izdvojena problema i način njihova rješavanja: (1) problem sporog i teškog pronalaženja građe, a time i većeg nezadovoljstva korisnika, i (2) neracionalna iskorištenost prostora zatvorenog spremišta.

Registar književne baštine u muzejima

Snježana Radovanlija Mileusnić i Mirna Šimat
Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb
sradov@mdc.hr

Registar književne baštine u muzejima (*Književnici u muzejima*) osmišljen je kao elektronički vodič kroz muzeje i zbirke književne baštine. To je prvi takav u nakladništvu MDC-a koji je usko specijaliziran na samo jednu vrstu građe odnosno muzeja. Proizašao je iz potreba za prezentiranjem pojedinih specijaliziranih, tek rubno obrađivanih muzejskih tema, a u svrhu promocije i populariziranja muzejskih fundusa i zbirki kao jedne od primarnih zadaća MDC-a.

Ideja je začeta prije deset godina, 2006. godine tijekom međunarodnog simpozija *Muzej(i) (i) književnost(i)* kada je i osviještena potreba za sistematiziranim uvidom i evidencijom književne baštine razasute po različitim baštinskim ustanovama (muzeji, arhivi, knjižnice), udrugama, privatnim zbirkama, a radi njihove bolje stručne obrade, preventivne zaštite i prezentiranja hrvatskoj i svjetskoj javnosti.

Registar stoga okuplja podatke o memorijalnim književnim muzejima, muzejskim zbirkama i spomen-sobama unutar stalnih postava muzeja te drugim različitim zbirkama (muzejskim, dokumentacijskim, knjižničnim, arhivskim) koje su manje dostupne i većim dijelom nepoznate široj javnosti. Sadrži i podatke s nizom poveznica o književnoj baštini u drugim srodnim baštinskim ustanovama te popratne podatke o izložbama, projektima i manifestacijama vezanim za pojedina književna imena.

Trenutno baza Registra književne baštine okuplja 226 književnika, 66 muzeja i 23 srodne baštinske ustanove koji sadrže književnu baštinu, 350 različitih izložaba, muzejskih publikacija, projekata, digitaliziranih sadržaja te 127 inicijalnih muzejskih predmeta književne baštine. Zamišljena je i realizirana kao bitno polazište za *web* prezentaciju podataka s nizom poveznica na druge digitalne sadržaje o književnoj baštini u muzejima i drugim baštinskim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Planiranom objavom Registra književne baštine na mrežnim stranicama MDC-a, između ostaloga, stvorilo bi se i konkretno polazište za daljnji rad na očuvanju književne baštine do osnutka prvog muzeja knjige ili književnog muzeja u Hrvatskoj.

Novi portal Hrvatskoga državnog arhiva
'Prvi svjetski rat 1914. – 1918. - pogled iz arhiva'
(<http://prvisvjetskirat.arhiv.hr/>)

Tatjana Šarić
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
tsaric@arhiv.hr

Obilježavanju stogodišnjice Prvoga svjetskog rata, koja se od 2014. obilježava diljem svijeta, priključio se i Hrvatski državni arhiv (HDA) u Zagrebu. Tim je povodom pokrenut nacionalni trogodišnji program, u kojemu HDA provodi aktivnosti na obradi, digitalizaciji te prezentaciji arhivskih izvora o Prvome svjetskom ratu. Portal „Prvi svjetski rat 1914. – 1918. – pogled iz arhiva“ njegov je sastavni dio. Osnovni je cilj portala prikazati i približiti javnosti brojno nedovoljno istraženo gradivo o Prvome svjetskom ratu koje se čuva u hrvatskim arhivima – dokumente, karte, fotografije, filmove te zvučne zapise (rubrika *Izvori*). Osim arhivskoga gradiva, portal u rubrici *Teme* donosi članke o temama iz Prvoga svjetskog rata, a u *Publikacijama* pregled kataloga izložaba i drugih materijala događanja posvećenih Prvomu svjetskomu ratu održanim u arhivima, muzejima i knjižnicama diljem Hrvatske. Rubrika *Popis stradalih* zanimljiva je jer donosi popise stradalih vojnika Austro-Ugarske Monarhije koje je prikupljalo Ministarstvo rata u Beču. Pokretanjem ovog portala nastojalo se potaknuti istraživanje Prvoga svjetskog rata te ujedno osvijestiti važnost istraživanja arhivskoga gradiva kao historiografskog izvora prve kategorije.

RADIONICE

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA

Reverzibilnost u teoriji i praksi

Voditelj:

Damir Doračić

Arheološki muzej u Zagrebu.

Nemogućnost reverzibilnosti

Đeni Gobić-Bravar i Andrea Sardoz

Arheološki muzej Istre, Pula

geni.gobic.bravar@gmail.com, andreasardoz@yahoo.co.uk

Reverzibilnost je jedno od osnovnih načela konzervatorsko-restauratorske struke. Ipak, mnogobrojni su zahvati koji se nazivaju reverzibilnima iako svaki stručnjak restaurator zna da je rijetko koji zahvat zaista u potpunosti reverzibilan. S druge strane, postoje i zahvati koji su očigledno nereverzibilni, no primjenjuju se u polju restauracije svih vrsta materijala. Tema prezentacije bit će primjena armiranja pri rekonstruiranju predmeta od keramike i kamena – nereverzibilnost u svrhu prezentacije i očuvanja.

Reverzibilnost / ireverzibilnost u konzervatorsko-restauratorskoj obradi arheološkog stakla

Monika Petrović

Arheološki muzej Istre, Pula

monika5pet@gmail.com

Temeljno načelo konzervatorsko-restauratorske struke je reverzibilnost. S tim načelom, a ujedno i problematikom struka se susreće u svakodnevnom radu. Ovom kratkom prezentacijom predstavljam problematiku reverzibilnosti / ireverzibilnosti u konzervatorsko-restauratorskoj obradi arheološkog stakla s kojom sam se susrela tijekom rada.

Reverzibilnost restauratorskih postupaka na predmetima od tekstila

Melita Krnoul
Gradski muzej Varaždin
melita.krnoul@gmv.hr

Svaki restauratorski postupak na predmetu od kulturno-povijesnog značaja mora poštovati temeljne principe: prepoznatljivost, reverzibilnost, kompatibilnost, minimalni zahvat i interdisciplinarnost. Reverzibilnost je jedan od prvih uvjeta odabira postupka restauracije. Bez obzira je li restauratorski postupak „konzervativan“ ili „estetski“, mora se moći ukloniti bez oštećivanja originala i ne smije stvarati prepreke za neke buduće restauratorske postupke. Poštivanje ovog uvjeta pokazalo se kroz vrijeme jako važnim, jer su stari restauratorski postupci ostavili teške negativne posljedice na predmetima.

Reverzibilne tehnike na tekstilnim su predmetima moguće i najčešće se oštećenje zatvara novom tkaninom ispod i iznad originala. Upotreba igle treba biti minimalna, jer i ona stvara nova oštećenja. Upotreba adheziva (ljepila) koji danas imaju mogućnost reverzibilnosti treba izbjegavati. Na krhkoj tkanini reverzibilnost nije moguća i uglavnom kod skidanja povećava oštećenja predmeta. Upotreba raznih kemikalija koje odstranjuju nečistoću treba biti strogo selektirana. Uklanjanje mrlja često skraćuje trajnost predmeta.

Čuvanje originalnosti predmeta za nova pokoljenja osnovna je zadaća koja se treba imati uvijek u vidu, a odabir restauratorskog postupka mora se voditi tom zadaćom.

Retuširanje umjetnina na papiru iskustva i promišljanja

Stevo Leskarac
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
sleskarac@nsk.hr

Pod nazivom *retuš* podrazumijevamo toniranje, bojanje ili oslikavanje oštećenih mjesta ili popuna na papiru, fresci, polikromiranoj plastici i drugim nosiocima. Retuš uvijek treba biti ograničen isključivo na prostore oštećenja – lakune (*lacunae* = praznine tj. oštećenja na površini umjetnine gdje nedostaje dio oblikovnog tkiva). Svako umjetničko djelo od bilo kojeg materijala, umjetnina ili dokument na raznovrsnim podlogama nikada nisu samo skupina zasebnih dijelova nepovezanih elemenata, nego jedinstvena cjelina bazirana na estetskom kontinuitetu.

Oštećenja na određenom objektu nerijetko uznemiruju vizualni sklad cjelovitosti forme. Zadaća retuša, kao restauratorske tehnike i stručne intervencije, jest nenametljiva uspostava prekinutog kontinuiteta forme. Pri tome izuzetno važnu ulogu ima etičko shvaćanje njegove primjene.

Na osnovama praktičnog iskustva u okvirima ove teme kojom se bavim, zaključujem da primjena retuša nipošto nije bezočno imitiranje originala, niti je takva intervencija krivotvorenje izvornog objekta, naprotiv, to je restauratorsko sredstvo primjenjivo u situacijama u kojima druge metode konzervacije odnosno restauracije ne mogu pružiti zaokruženi doživljaj cjeline. O retuširanju (njegovoj nužnosti ili suvišnosti) vođene su tijekom evoluiranja struke žustre polemike unutar restauratorskih, umjetničkih i povijesno-umjetničkih krugova. U proteklim se povijesnim razdobljima različito pristupalo opsegu takvih intervencija. Mijenjala su se i različita promišljanja, od stajališta da bi retuš trebao biti izveden imitatorski, tj. doveden do nerazlučivosti od izvornika, do stajališta kako bi trebao ostati zamjetnim. Usuglašeno je jedino stajalište kako bismo trebali nastojati da zahvat bude maksimalno i u najvećoj mogućoj mjeri reverzibilan kako bi se što više očuvala autentičnost izvornika.

Reverzibilnost pri obnovi tehničkih predmeta – teorija i praksa

Zoran Kirchhoffer
Tehnički muzej Nikola Tesla
zoran.kirchhoffer@tmnt.hr

U izlaganju će biti prikazani određeni aspekti načela reverzibilnosti na primjerima predmeta tehničke baštine.

RADIONICA IZLOŽBE U AKM USTANOVAMA

Voditeljica:
Dubravka Osrečki Jakelić
Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb
dubravka.osrecki.jakelic@muo.hr

Između tradicionalnog i suvremenog: iz izložbene djelatnosti Hrvatskog povijesnog muzeja

Jelena Balog Vojak
Zdenka Šinkić, viša informatičarka
Hrvatski povijesni muzej, Zagreb
j.balog@hismus.hr

Pierre Nora u svom djelu *Lieux de mémoire* definira pamćenje kao primitivnu ili svetu formu u suprotnosti s modernom historijskom sviješću, te pritom ističe kolektivno pamćenje kao sustav znakova i simbola u praksi u kojem posebno mjesto zauzimaju muzeji kao mjesta sjećanja. Muzeji time čine mjesta interakcija između pamćenja i povijesti, a izložbe su njihovo sredstvo komunikacije s javnošću.

Hrvatski povijesni muzej u svojoj 170-godišnjoj povijesti djeluje bez ostvarenog stalnog postava, no s vrlo bogatom izložbenom djelatnošću. Svoj bogati fundus predstavio je do sada javnosti kroz tristotinjak izložbi različitog opsega, tematike i trajanja. Najčešće teme izložbi obuhvaćale su značajne događaje i istaknute osobe iz hrvatske povijesti. Uz to, postavljane su i povijesnoumjetničke i fotografske izložbe. U izlaganju će biti prikazan presjek izložbene djelatnosti na temelju sačuvane dokumentacije Hrvatskog povijesnog muzeja. Potrebno je istaknuti kako najstarija sačuvana dokumentacija datira iz 1925. godine, kada je održana velika povijesna izložba povodom 1000 godina hrvatskog kraljevstva. Dokumentacija kontinuirano prati izložbenu djelatnost do danas. Kroz to vrijeme može se pratiti razvoj izložbene djelatnosti Hrvatskog povijesnog muzeja od tradicionalnog načina izlaganja predmeta, preko angažiranja profesionalnih likovnih postavljča, pa do korištenja novih informacijskih tehnologija. Upravo su ove posljednje omogućile izlaganje velikog broja predmeta u uvjetima gdje izložbeni prostor obuhvaća svega dvjestotinjak kvadrata.

Sitnim „koracima“ do novog stalnog postava

Dragan Bukovec i Biserka Radanović-Gužvica
bukovec@hpm.hr, Biserka.Guzvica@hpm.hr
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb
www.hpm.hr

Nakon višegodišnjeg projekta odobrenog i financiranog od strane Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba, za posjetitelje HPM-a otvoren je preuređeni i prošireni stalni postav mineraloških i petrografskih zbirki. Postav je realiziran u tri faze tijekom kojih su prikazane tematske izložbe postajale dio stalnog postava.

Izložba «Od zbirke do Muzeja» daje pregled povijesnih zbivanja od prvih prikupljenih primjeraka minerala i stijena sve do današnjih dana te na edukativni način prikazuje razvoj mineralogije i petrologije na području Hrvatske ističući pritom značaj hrvatskih mineraloga i petrografa, Ljudevita Vukotinovića, Gjura Pilara, Mije Kišpatića, Frana Tućana i Ljudevita Barića. Svojim radom oni su obilježili ne samo hrvatsku, već i svjetsku mineralogiju i petrografiju te dali velik doprinos osnutku i razvoju Muzeja, a samim time i općem napretku i afirmaciji prirodnih znanosti. To je samo mali dio onoga bogatstva koje je zajednička kulturna baština europskog civilizacijskog kruga i Hrvatske. Uz ovu izložbenu cjelinu tiskana je i publikacija čiji tekst prati izložbu, tako da posjetiteljima služi kao vodič, a ostalima kao poučno štivo o razvoju hrvatske mineralogije i petrografije.

Izložba «Carstvo minerala» je moderniji i edukativniji prikaz Sistematske zbirke minerala te najznačajnijih i najljepših specijalističkih mineraloških zbirki jedinstvenih za HPM. U okviru ove izložbene cjeline izloženi su primjerci minerala, glavni predstavnici pojedinih klasifikacijskih razreda te su prikazane osnovne zajedničke kemijske, strukturne i morfološke značajke svakoga razreda kao i uvjeti njihova postanka. Uz ovu izložbenu cjelinu tiskana je i publikacija «Vodič kroz carstvo minerala» koja je prvenstveno namijenjena posjetiteljima HPM-a kao vodič kroz istoimenu izložbenu cjelinu, ali može biti od pomoći i ljubiteljima prirode koji na terenu pronadu primjerak nekog minerala ili jednostavno žele saznati nešto više o mineralima.

Izložba «Stjenoviti planet Zemlja» prvenstveno prikazuje sistematiku stijena tj. tri glavne petrografske zbirke HPM-a kojima su zastupljene tri glavne vrste stijena magmatske, sedimentne i metamorfne. Osim toga, ova izložbena cjelina sadrži i prikaz svemira i postanka planete Zemlje, a poseban dodatak su zbirke izvanzemaljske materije (meteorita), vezuvskih lava i speleotema (siga). Posebnu zanimljivost i atraktivnost daju veliki primjerci stijena predviđeni za dodirivanje, te interaktivni model koji pruža mogućnost povezivanja glavnih predstavnika različitih vrsta stijena s mjestom postanka te endogenim i egzogenim procesima na Zemlji koji dovode do njihovog nastajanja.

Uz izložbenu cjelinu «Stjenoviti planet Zemlja» kojom je završeno preuređenje stalnog postava mineraloško-petrografskih zbirki tiskana je dvojezična publikacija «Vodič kroz mineraloško-petrografske zbirke / A Guide to the Mineralogical and Petrographical Collections» u kojoj je dat kratak i jezgrovit prikaz svih triju izložbenih cjelina te plan proširenog i preuređenog mineraloško-petrografskog postava HPM-a s dijelovima pojedinih izložbenih cjelina.

Sljedeći korak bilo je postavljanje interaktivnog informativnog pulta koji posjetiteljima omogućava detaljnije informiranje o pojedinim zanimljivostima vezanim uz sve tri izložbene cjeline.

Izrađen je i audio vodič kroz stalni postav mineraloških i petrografskih zbirki koji omogućuje posjetiteljima Muzeja stručno audio vodstvo učitavanjem QR kodova uz pomoć pametnih telefona. Osim na hrvatskom jeziku, izrađeni su i audio vodiči na engleskom, njemačkom i japanskom jeziku kako bi i strani posjetitelji mogli dobiti osnovne informacije o zbirkama minerala i stijena HPM-a.

Kako bi preuređeni stalni postav mineraloških i petrografskih zbirki HPM-a bio dostupniji i posjetiteljima s posebnim potrebama, uz svesrdnu pomoć kolegica iz Tiflološkog muzeja realiziran je program «Osjeti mineral dodirom». U okviru programa izrađen je taktilni pano na Brailleovom pismu i uvećanom crnom tisku za slijepe i slabovidne posjetitelje, a na polici izrađenoj za tu namjenu postavljeni su primjerci na kojima posjetitelji dodirom mogu spoznati neka od bitnih svojstva minerala kao što su oblik, kalavost, prutanje i pravilno sraštanje.

I najnovijom izradom diorame Lukine jame (jedne od najdubljih krških jama na svijetu) pokazujemo da stalni postav mineraloško-petrografskih zbirki "živi" i postaje sve raznovrsniji i zanimljiviji.

Izložbe kao dio kulturnih manifestacija u Hrvatskom državnom arhivu

Ivona Fabris, Jelena Čolak, Marijana Jukić
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
ifabris@arhiv.hr, jcolak@arhiv.hr, mjukic@arhiv.hr

Sve ustanove zadužene za zaštitu nacionalne kulturne baštine, pored funkcije zaštite (prikupljanja, čuvanja, evidencije i obrade), također imaju funkciju istraživanja i komunikacije tj. prezentiranja baštine. Time ustanove utječu na prepoznavanje i izgradnju odnosa građana prema nacionalnoj kulturnoj baštini. Jedan od najvažnijih ciljeva strateškoga plana 2012. – 2015. Hrvatskog državnog arhiva bilo je priređivanje kulturnih i prosvjetnih aktivnosti namijenjenih za širu javnost. Izložbe, tematske radionice, stručni obilasci, projekcije filmova, predavanja, koje HDA samostalno ili u suradnji s drugim arhivima i srodnim institucijama priređuje, rezultat su predanog dugogodišnjeg timskog rada stručnih djelatnika arhiva (arhivista – autora izložbi, arhivskih tehničara, stručnih službi za snimanje/digitalizaciju, te grafičku pripremu i tisak) i vanjskih suradnika, namijenjene svim generacijama i uzrastima građana.

Namjera ovoga izlaganja je dati kratki pregled izložbi koje je HDA priređivao u zadnjem desetljeću (2006. – 2016.), potkrijepljen iskustvom rada u organizaciji, izboru i pripremi izvornog arhivskog gradiva (dokumenti, fotografije, karte, novinski članci, pisma, dopisnice) i predmeta iz različitih arhivskih fondova i zbirki koji se čuvaju u HDA.

Dijalog umjetnosti i znanosti u izložbenom programu Tehničkog muzeja *Nikola Tesla*

Markita Franulić
Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb
markita.franulic@tmnt.hr

Jedna od značajki programske orijentacije TMNT u Zagrebu od 2012. godine jest izložbeni program koji uspostavlja dijalog znanosti i tehnologije s umjetnošću. Takva se orijentacija ostvarila u nizu programa, osobito u izložbenim projektima koji nastoje uspostaviti dijalog između umjetnosti i znanosti ili tehnologije, što je vrlo popularna tema u suvremenoj umjetničkoj praksi.

Prezentirat će se projekti realizirani posljednjih godina kao i važni umjetnički projekti iz povijesti Muzeja. U velikoj mjeri riječ je o međunarodnim projektima koje je Muzej ugostio ili je bio njihov suorganizator. Glavne značajke projekata su povezanost s misijom muzeja, zbirka ili poviješću Muzeja te što je osobito važno, visoka umjetnička kvaliteta izložbe, autora i / ili radova te stvaranje nove publike.

Iako umjetnost i znanost imaju različite metodologije i diskurse, one imaju i brojne zajedničke točke, prisutne u realiziranim izložbama: umjetnici vide znanstvene paradigme kao način komunikacije sa stvarnošću (izložba *Struktura nevidljivog*), koriste tehnologiju kao kreativni alat (izložba *Branko Vlahović – retrospektiva, Heinrich Heiderberger: Ritmogrami*), imaju pristup umjetnosti kao istraživanju (izložbe tendencije 5, projekt *Broadcasting*), promišljaju kako promjene tehnologije utječu na društvo (*Vama na usluzi: umjetnost i svijet rada*). S druge strane, znanstvenici koriste umjetničke strategije prezentacije znanstvenih sadržaja (*Molekule koje su promijenile svijet*). Muzej je partner u organizaciji međunarodne konferencije *CroArtScia* s istim temama (2013. i 2015.).

U sklopu *Festivala znanosti 2016.*, kojemu je znanstvena zajednica odredila temu "znanost i umjetnost", Muzej je realizirao izložbu posvećenu pokretu *Nove tendencije* (u suradnji s MSU) te prezentirao projekt *Panmonism* (instrument i koncert temeljen na vezama matematike i glazbe). Popratna predavanja i konferencije uz izložbe bavile su se pitanjima veza znanosti / tehnologija i umjetnosti.

**Je li knjiga kao izložbeni objekt zanimljiva?
Primjer izložbene prakse u jednoj akademskoj knjižnici**

Andrea Horić, Petra Petrović
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Knjižnica
andrea.horic@pravo.hr, petra.petrovic@pravo.hr

Pravni fakultet jedna je od najstarijih institucija zagrebačkog Sveučilišta i jedina s neprekinutim kontinuitetom. Osnovan je 1776. godine. Najstariji od **četiri pravna fakulteta u zemlji, ovaj se Fakultet u** više od dvije stotine i četrdeset godina kontinuiranog djelovanja potvrdio kao izvorište hrvatskog državotvornog duha i slobodoumlja te čuvar hrvatske kulture i predstavnik hrvatske pravne škole kao jednog od središta srednjoeuropske pravne tradicije.

Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu najveća je i najstarija pravna knjižnica u Republici Hrvatskoj. Utemeljena je 1906. godine. Formalnu izgradnju i početke sustavnog razvoja knjižničkog fonda pratimo već od 1886. kada je radi intenziviranja nastave i poticanja studenata i na znanstveni rad uveden *Juridički seminar* u okviru zagrebačkog *Pravo-i državoslovnog fakulteta*. Seminarska je knjižnica tijekom vremena svoj fond obogaćivala knjigama iz ostavine nastavnika Fakulteta te pojedinih uglednika i privatnih osoba iz pravne profesije. Knjižnica danas posjeduje impozantan fond knjiga i periodike koji broji do 500.000 svezaka.

Fakultet u suradnji s Knjižnicom ima bogatu i dugu tradiciju priređivanja izložbi. Povod za priređivanje izložbi je obilježavanje važnih obljetnica vezanih za osnutak i djelovanje Fakulteta. Izložbe imaju naglašenu informacijsku dimenziju i komuniciraju baštinu i tradiciju Fakulteta kroz knjižnu građu, periodiku i arhivske dokumente. Do sada je realiziran velik broj prigodnih izložbi.

Seriya izložbi *Otkup umjetnina* 1973. – 1980. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu

Nikolina Hrust
Umjetnički paviljon u Zagrebu
dokumentacija@umjetnicki-paviljon.hr

Ciklus izložbi naziva *Otkup umjetnina* započeo je 1973. izložbom otkupa djela likovnih i primijenjenih umjetnosti u 1971. i 1972. godini. Te je 1973. godine Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti SR Hrvatske prvi put najširoj javnosti na jednom mjestu predstavio veći dio umjetnina otkupljenih sredstvima Fonda kroz dvije prethodne godine na izložbama uglavnom suvremenih likovnih umjetnika, a za hrvatske muzeje i galerije. Umjetnine su otkupljivane prema kriterijima likovne kvalitete te prema galerijskoj i antologijskoj vrijednosti, a djela je izabirala komisija za otkup umjetnina od devet članova koje je imenovao Upravni odbor Fonda za unapređivanje kulturnih djelatnosti SR Hrvatske. I same uprave muzejsko-galerijskih i drugih kulturnih ustanova mogle su uz obrazloženje predložiti komisiji otkup pojedinih djela prema vlastitom izboru, ali uz obvezu participiranja pri otkupu s najmanje 30% troškova. Izložbe su organizirane "dok se još sva djela nalaze na jednom mjestu", a sveukupno je održano 8 (1973.-1980.) izložaba na kojima je, zbog ograničenosti prostora, predstavljen uži izbor od 1989 djela 466 umjetnika otkupljenih za 37 muzeja i galerija, no sva su otkupljena djela navedena u katalozima izložbi. Od 1974. godine u sufinanciranje otkupa umjetnina uključuje se i tadašnja Interesna zajednica kulture grada Zagreba, a navedeni su i primjeri samostalnih otkupa muzeja i galerija.

Izložbe i radionice izvan hrvatskoga državnog arhiva iskustva i nove mogućnosti

Mirjana Jurić
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
mjuric@arhiv.hr

Cilj ovog izlaganja je analiza uloge arhiva kao baštinske ustanove u organizaciji izložbi i kartografskih radionica izvan Hrvatskoga državnog arhiva, a koje se organiziraju sa svrhom prezentacije arhivskoga gradiva široj javnosti. Naglasak će se staviti na dosadašnja iskustva i nove mogućnosti u povezivanju šire AKM zajednice. Razložiti će se problemi i teškoće u odabiru tema, vremenskog termina i prostora, medijske pokrivenosti u organizaciji izložbi i kartografskih radionica, kao i prednosti „izlaska“ iz arhiva, a sve kroz primjere realiziranih izložbi i kartografskih radionica izvan HDA kojih sam autorica (Prirodoslovno-matematički fakultet, Šumarski fakultet, Državni arhiv u Vukovaru, Muzej grada Vukovara, Muzej seljačke bune, *Kliofest*).

Izložbe u knjižnici na primjeru izložbene djelatnosti Knjižnice Medveščak – KGZ, Zagreb u AKM zajednici od 1980. do danas

Anamarija Starčević Štambuk
Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
ams@ief.hr

Milka Tica
Knjižnica Medveščak – KGZ, Zagreb
milka.tica@gmail.com

Tijekom više od trideset godina uspješne suradnje na postavljanju izložbi u narodnoj knjižnici Medveščak u Zagrebu i suradnjom sa specijalnom knjižnicom Instituta za etnologiju i folkloristiku stvorena je mreža znanja i odnosa s brojnim AKM ustanovama, institucijama te organizacijama koja se ispreplela na nacionalnoj i međunarodnoj razini, temeljem čega je stvorena platforma za izgradnju digitalne medijateke koja obuhvaća objavljivanje e-knjiga, postavljanje rezultata u repozitorij kao i uključivanje u projekt DARIAH-HR.

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA
REVERZIBILNOST U TEORIJI I PRAKSI

Voditelj:
Damir Doračić
Arheološki muzej u Zagrebu
ddoracic@amz.hr

Tema konzervatorsko-restauratorske radionice 20. seminara AKM je „Reverzibilnost u teoriji i praksi“. Na temelju praktičnih primjera pokušat će se sagledati uloga i primjenjivost ovog važnog aspekta konzervatorsko-restauratorske djelatnosti s posebnim naglaskom na materijale i postupke najčešće korištene u AKM laboratorijima. To se prvenstveno odnosi na papirnatu, metalnu, tekstilnu, drvenu i ostalu građu iz raznih povijesnih razdoblja uobičajenu u AKM zajednici.

RADIONICA SEMANTIČKI WEB
PRIMJENA ONTOLOGIJA ZA IZRADU POVEZANIH PODATAKA

Voditelji:
Mirna Willer, Predrag Perožić i Boris Bosančić

IFLA-ine Smjernice za upotrebu ISBD-a kao povezanih podataka

Mirna Willer
Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
mwiller@unizd.hr

U radu će se prikazati završni nacrt IFLA-inih *Smjernice za upotrebu ISBD-a kao povezanih podataka* od lipnja 2016. koji je izradila Studijska grupa za ISBD/povezani podatci. Dokument je upućen na usvajanje Grupi za pregled ISBD-a, Stalnom odboru Sekcije za katalogizaciju i Sekciji za standarde IFLA-e. Smjernice imaju šest poglavlja u kojima se opisuju: 1) ISBD imenski prostori: elementi podataka i rječnici vrijednosti; 2) imenski prostori s određenom domenom klase (resurs) i neodređenom domenom; 3) prevođenje i usporedbe shema metapodataka: ISBD i UNIMARC, FRBR i RDA; 4) aplikacijski profil i prikaz podataka; 5) preporuke za upotrebu: korištenje svojstava (elementi podataka) ISBD-a za koje je definirana domena (resurs), korištenje svojstava ISBD-a za koje nije definirana domena, upotreba kombinacije navedenih dvaju svojstava ISBD-a i proširenje imenskog prostora ISBD-a; i 6) primjeri.

Smjernice su namijenjene za upotrebu programerima koji razvijaju aplikacije za objavljivanje metapodataka ISBD-a za semantički web. Namjena im je promovirati upotrebu imenskih prostora ISBD-a u okruženju povezanih podataka. Međutim, smatramo da je potrebno da i knjižničari budu upoznati s ovim smjernicama kako bi se potaknulo njihovo zanimanje za tehnologiju povezanih podataka i daljnjeg razvoja bibliografskih standarda te knjižničnih usluga u novom okruženju.

Ontologija autoriziranih podataka – OAP

Predrag Perožić
OŠ Krk
pperozic@gmail.com

Ontologija autoriziranih podataka (OAP) rezultat je istraživanja najprikladnije mogućnosti da se bibliografski autorizirani metapodatci pohranjeni u UNIMARC/A formatu predstave kao semantički povezani i strojno razumljivi podatci pomoću podatkovnog modela koji nazivamo Opći okvir za opisivanje resursa (*Resource Description Framework*, RDF).

OAP se zasniva na apstraktnoj sintaksi SKOSXL/RDF podatkovnog modela i na semantici koja je modelirana prema specifičnim logičkim podatkovnim elementima UNIMARC/A formata koji opisuju bibliografske entitete. Skup elemenata OAP ontologije sastoji se od sto i dvije (102) klase i sto četrdeset i sedam (147) svojstava te je modularno proširen Ontologijom administrativnih podataka – ADM. Skup elemenata ADM ontologije sastoji se od jedne (1) klase i šesnaest (16) svojstava koja su modelirana prema specifičnim logičkim podatkovnim elementima UNIMARC/A formata koji opisuju UNIMARC/A zapis. Elementi OAP i ADM ontoloških rječnika, ili skraćeno jednostavno OAP, postižu istu razinu granulacije autoriziranih metapodataka kao i znatno veći broj UNIMARC/A označitelja sadržaja (kombinacija polje + indikatori + potpolje). Budući da je OAP model jednostavniji alat od UNIMARC/A formata, ali omogućava saopćavanje istih informacija, možemo reći da je postignuta svojevrsna optimizacija.

U metodološkom smislu OAP ontologija kombinira induktivni (*bottom-up*) i deduktivni (*top-down*) pristup i pokušava postići ravnotežu između: a) jasnoće i konzistentnosti u definiranju bibliografskih entiteta kao OAP klase i njihovih semantičkih odnosa kao OAP svojstava, i b) preciznosti i količine informacija koje opisuju te entitete u skupu autoriziranih podataka.

Dokumentacija ontologije sadrži cjelovitu specifikaciju u ljudski i strojno čitljivom obliku u OWL/XML notaciji, čime su zadovoljeni teorijski i tehnički preduvjeti za njenu implementaciju.

Kreiranje, povezivanje i objava povezanih setova podataka

Boris Bosančić
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet Osijek
bbosancic@ffos.hr

Ovaj dio radionice bavi se prikazom postupka kreiranja, povezivanja i objave povezanih podataka na mreži. Na primjeru jednostavnog seta podataka, demonstrirat će se način na koji on može postati povezani set podataka u mrežnom okruženju. U skladu s tim, povezani set podataka temeljit će se na postojećim ontologijama (među ostalim i na prethodno predstavljenoj OAP ontologiji). U okviru navedene prezentacije postupka kreiranja, povezivanja i objave povezanih podataka, sudionici radionice upoznat će se i s nekoliko *open source* alata za upravljanje povezanim podacima u okviru semantičkog *weba* od kojih vrijedi izdvojiti tzv. 'grafičku bazu podataka' – GraphDB, koja omogućuju upravljanje povezanim setovima podataka, kao i 'nadređenom' ontologijom te SKOS rječnicima u mrežnom okruženju.

U završnom dijelu radionice govorit će se o prednostima i nedostacima kreiranja i objave povezanih setova podataka u mrežnom okruženju; kao prednost, razmotrit će se mogućnost provedbe semantičkog pretraživanja, a kao nedostatak potreba za snažnijom računalnom podrškom od one koja pogoni aplikacije koje se temelje na relacijskim bazama podataka.

POSTER IZLAGANJA

Monumeta & animalia:
izložba koja je prošetala kroz Arheološki muzej u Splitu

Hanja Anić
Arheološki muzej u Splitu, Knjižnica
hanja.anic@armus.hr

U današnjem dinamičnom i interaktivnom vremenu tradicionalni oblici izlaganja – predmet, vitrina, legenda obogaćuju se modernijim sadržajima – rekonstrukcije i likovnost postava imaju jednaku važnost kao i sami predmeti. Iskorak prema novome u splitskom Muzeju napravljen je 2015. godine kada je ostvarena suradnja Prirodoslovnog muzeja i zoološkog vrta u Splitu te Arheološkog muzeja u Splitu kroz izložbu *Monumenta & animalia*.

Tema izložbe su životinjski prikazi na arheološkim spomenicima, a cilj je bio široj publici približiti arheološku baštinu i spomenike pronađene mahom na srednjodalmatinskim lokalitetima, te raznoliku faunu prikazanu na njima. Za izložbu je odabrano 125 arheoloških eksponata, a kustosi i vanjski suradnici Prirodoslovnog muzeja i zoološkog vrta u Splitu odredili su 67 različitih vrsta životinja. Zastupljeni su arheološki predmeti iz svih zbirki Arheološkog muzeja u Splitu, od različitih materijala, različite namjene, datirani od kasnog neolitika do ranog srednjeg vijeka. Simbolika životinja također je u fokusu proučavanja, osobito njen (dis)kontinuitet u različitim arheološkim razdobljima i civilizacijama. Atrakcija izložbe bili su dermoplastični preparati, suhi, mokri i kosturni eksponati Prirodoslovnog muzeja i zoološkog vrta u Splitu. Autori grafičkog i likovnog postava su simpatičnim piktogramima, modernim i informativnim panoima i legendama te putokazima kroz izložbenu dvoranu i lapidarij Muzeja dali izložbi razigranost, suvremenost i prepoznatljivost.

Autorski su izložbu i katalog potpisali Jelena Jovanović i mr. sc. Dalibor Vladović. Autori dizajna postava izložbe i grafičkog oblikovanja i prijeloma kataloga, panoa, legendi, piktograma i suvenira su Karlo Kazinoti, Mišo Komenda i Iris Klarić.

Od prirodoslovnih istraživanja do temelja djelatnosti muzeja

Jelena Babić, Martina Šašić Kljajo, Iva Mihoci
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb
jelena.babic1989@gmail.com, martina.sasic@hpm.hr, iva.mihoci@hpm.hr

Djelatnosti muzeja u današnje vrijeme izuzetno su raznorodne, no ipak su temelj svakog muzeja njegove zbirke, odnosno fundus, ili bi tako barem trebalo biti. Upravo se bogatim fundusom, s više od 2,2 milijuna predmeta, može pohvaliti Hrvatski prirodoslovni muzej koji je od prošle godine postao bogatiji za još jednu, 104. zbirku u fundusu.

Sustavnim terenskim istraživanjima 2014. i 2015. godine tijekom 744 terenska izlaska 18 istraživača posjetilo je 124 lokacije na području cijele Hrvatske u sklopu Projekta integracije u EU Natura 2000. Dobiveni su detaljni podatci o vrstama leptira koje obitavaju kod nas, a prikupljanjem noćnih leptira entomološke zbirke Hrvatskog prirodoslovnog muzeja obogaćene su za mnoge vrste kojih u njima dosad nije bilo.

Svaki primjerak leptira pravilno je obrađen prema pravilima muzejske struke kroz prepariranje, identifikaciju, označavanje, pohranu te inventariziranje. Nova zbirka leptira u Muzeju ima naziv „Zbirka leptira NIP“ i broji 9580 predmeta. Zbirka je od iznimne znanstvene važnosti jer sadrži mnoge vrste koje su manje poznate ili koje se do sada uopće nisu nalazile u zbirkama Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. Zbirka daje uvid u trenutno stanje okoliša i bioraznolikost područja cijele Hrvatske te sadrži mnoge invazivne vrste leptira koje predstavljaju prijetnju prirodi ili indiciraju klimatske promjene. Tako je novonastala zbirka eklatantan primjer kako znanstvenim istraživanjima stvaramo temelj djelatnosti muzeja – zbirku/e, a koje predstavljaju trajnu vrijednost i temelj kulturne i prirodne baštine Hrvatske.

Zbirka kao ostavština kustosa...

Ivana Zrinščak, Iva Mihoci, Vlatka Mičetić Stanković
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb
zrinscak.ivana@gmail.com, iva.mihoci@hpm.hr, vlatkams@hpm.hr

Mr. sc. Franjo Perović (1948. – 2013.), od milja zvan Franci Francek, bio je kustos entomolog Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. Izgledom poseban, u ovim je modernim vremenima likom odavao sliku znanstvenika s početka devetnaestog stoljeća – uvijek s entomološkom mrežicom i ruksakom, u čizmama do koljena, uvijek spremnog za teren te neku novu, divnu priču iz zoologije i entomologije, uvijek spremnog za vodstvo po postavu. U svemu tome Franjo je bio poseban i neponovljiv, kao i u znanstvenim radovima te entomološkom materijalu koji je prikupio kao i sa zbirkom osa biljarica. Franjo je bio izvrstan poznavatelj svih redova kukaca te je po „uskoj“ specijalizaciji za opnokrilce bio nešto drugačiji i posebniji. Franjo je zapravo bio pravi profesor entomologije. Takvih je entomologa i zoologa vrlo malo, ne samo u Hrvatskoj, nego i puno, puno šire.

Uže područje Franjinog stručnog i znanstvenog rada bile su ose biljarice (podred *Symphyta*), jedna od najbrojnijih skupina kukaca opnokrilaca (red *Hymenoptera*). Njegovo cjeloživotno prikupljanje rezultiralo je jedinstvenom zbirkom „Symphyta“ koju ovdje predstavljamo, a koja se čuva u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju. Vrijedna ostavština broji 6 873 primjerka, preko 430 vrsta u fauni Hrvatske, a ukupno preko 500 svojti s više od 500 lokaliteta. Njegova je zbirka, uz radove i brojne izložbe, zasigurno najvrjednija ostavština kustosa prirodoslovca kao djelatnika u kulturi.

Idejno rješenje rekonstrukcije i stalnog postava Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja

Iva Mihoci*, Dragan Bukovec*, Tatjana Vlahović*, Goran Rako, **Vanja Ilić**

*Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

iva.mihoci@hpm.hr, bukovec@hpm.hr, tatjana.vlahovic@hpm.hr

**Radionica arhitekture d.o.o., Zagreb

rako@radionica-arhitekture.hr, vanja.ilic@zg.t-com.hr

Promišljajući i imajući na umu činjenicu da prirodoslovni muzeji u svijetu slijede modernije tendencije u svim segmentima i svojom ekspozicijom prate svakodnevna prirodoslovna otkrića, valja pretpostaviti da isto to mora slijediti i matična prirodoslovna muzejska kuća u Hrvatskoj.

Stoga je na papir pretočena i obrazložena ideja novog stalnog postava, štoviše i model rekonstrukcije novoga Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja. Ona se temelji na cjelovitoj, recentnoj, muzeološki intrigantnoj, zavodljivoj i kontekstualiziranoj interpretaciji prirodoslovlja pomoću mineraloško-petrografskih, geološko-paleontoloških, paleoantropoloških, zooloških i botaničkih prirodnina, odnosno prirodoslovne baštine ili baštine iz prirode u cjelini, a uz niz novih sadržaja.

U realizaciji rekonstrukcije novoga muzeja i stalnog postava sudjeluju brojni dionici, a naša se vizija, s obzirom na prostor, temelji na realizaciji u rekonstruiranoj spomeničkoj baštini u Demetrovoj 1.

Naime, projektu *Kultura, znanost i obrazovanje u funkciji gospodarskog razvoja - novi Hrvatski prirodoslovni muzej* partnerskih institucija Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja i Grada Zagreba dodijeljena su bespovratna sredstva Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Time započinje proces kojim će novi Hrvatski prirodoslovni muzej, nakon cjelovite rekonstrukcije te 170 godina brige i prezentacije prirodoslovlja u neadekvatnom prostoru, postati reprezentativan prirodoslovni centar i muzej 21. stoljeća kakav zaslužuje Grad Zagreb i Republika Hrvatska.

Avangarda znanosti Nikole Tesle u sinergiji knjižnice i muzeja

Kristina Kalanj
Tehnički muzej *Nikola Tesla*, Zagreb
kristina.kalanj@tmnt.hr

U godini preimenovanja Tehničkog muzeja u Zagrebu u Tehnički muzej *Nikola Tesla*, muzejska knjižnica putem javne manifestacije *Festival znanosti* postavlja izložbu knjiga iz vlastitog fonda o znanosti, liku i djelu Nikole Tesle. Ovim edukativno-promotivnim izložbenim projektom Knjižnica razvija svoje specifične djelatnosti u segmentu promoviranja i edukacije o tehnici i znanosti, industriji i izumiteljstvu u Hrvatskoj i svijetu te prezentaciju i komunikaciju srodne pisane tehničke baštine u muzejskom kontekstu. Muzejska platforma matične institucije ponudila je mogućnost razvoja izložbenih projekata u organizaciji svoje Knjižnice kao relevantnog medija za korištenje višestrukog potencijala knjižničkog fonda usmjerenog korisnicima i javnosti. Plasman izložbenih projekata knjižnice u javni muzejski prostor doveo je do dodatne afirmacije Knjižnice i njezinog fonda i realizaciju strateških postavki muzejske knjižnice Tehničkoga muzeja *Nikola Tesla* u Zagrebu.

Planovi luka istočnog Jadrana iz sredine 20. stoljeća

Tihomir Tutek

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

tihomir@ppmhp.hr

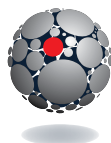
Cilj projekta digitalizacije *Planovi luka istočnog Jadrana iz sredine 20. st.* – Odjela povijesti pomorstva PPMHP Rijeka, provedenog u suradnji s tvrtkom ArhivPro, bio je pružiti korisniku brzu i preciznu informaciju uz užitak pregledavanja skenirane građe visoke rezolucije (deep zoom) u web aplikaciji Indigo.

Dokumenti se skeniraju po zadanim naputcima Ministarstva kulture u visokoj rezoluciji te se kasnije digitalne fotografije obrađuju po važećim standardima visokokvalitetne obrade digitalnih fotografija. Skenira se ukupno 75 planova luka različitih dimenzija. Skeniranje se vrši posebnim skenerima za staru građu *book2net*. Skeniranje se vrši pri rezoluciji od 400 dpi, slike se spremaju u TIFF formatu kao masteri. Vršiti se naknadna obrada slike te njena konverzija u JPEG format. Tvrtka ArhivPro postavlja obrađene slike planova luka na svoj server u web aplikaciju za inventariziranje Indigo.

Ova je građa važna i u smislu održivog razvitka hrvatske obale i zaustavljanja tzv. „betonizacije“ zbog toga jer se na osnovi ove građe može točno ustanoviti u kojim su razmjerima izgrađene ili modernizirane pojedine luke nakon Drugoga svjetskog rata. Zbog količine građe i širokog prostora koji planovi obuhvaćaju, važno je da oni budu dostupni što široj javnosti, a to je jedino moguće u *web* aplikacijama tj. *Cloud* sustavima.

IZLAGAČI:

SEMANTIKA

Semantika d.o.o.
Zagrebška cesta 40a
2000 Maribor, Slovenia

www.semantika.eu
info@semantika.eu
Tel.: +386 590/55030

KARTONAŽA VLASIC

Ante Kovačića 45
10291 Prigorje Brdovečko,
Prudnice (Zagreb), Hrvatska

www.kartonaza-vlasic.hr
info@kartonaza-vlasic.hr
Tel: 00385 1 33 97 124

PRIMAT
LOGISTIKA

PRIMAT LOGISTIKA d.o.o.
Zastavnice 11, 10251 Hrvatski Leskovac
www.primatlogistika.hr
info@primatlogistika.hr
Tel.: +385 (0)1 5551 255

Nakladnik
Hrvatsko muzejsko društvo
Rooseveltov trg 5
10000 Zagreb

www.hrmud.hr
e-mail:hmd@hrmud.hr

Za nakladnika
Vlasta Krklec

Lektura i korektura
Silvija Brkić Midžić

Grafičko oblikovanje i dizajn
Branko Lenić

Tisak
Zambelli

